

NOI ȘTAMPILE AMFORICE DE LA CALLATIS

LIVIA BUZOIANU
NICOLAE CHELUȚĂ-GEORGESCU

Materialul amforistic din coloniile pontice s-a bucurat, în ultimele decenii, de o atenție specială. Mai vechilor cataloage **Histria**, 1957, **Tomis**, 1968 și **Callatis**, 1969 li s-au adăugat în timp articole speciale și monografii.¹ Chiar dacă ultimele au avut în vedere **Histria**, referirile la **Callatis** nu au lipsit, ele constituind punct de plecare în urmărirea și stabilirea unor tipologii și cronologii noi. Cum toate pledează **pentru un catalog callatian al stampilelor amforice**, aflat, de altfel, în atenția specialiștilor, credem că exemplarele prezentate vor completa seriile deja cunoscute și vor anunța altele noi.

Ordonarea acestor ștampile în catalog va urmări o ierarhie consacrată pentru **Callatis** și pe care noi am aplicat-o și la **Albești**; în cadrul grupelor încadrarea tipologică și cronologică urmărită a încercat să fie în acord cu ceea ce presupune sintagma **déjà acquis**.

Exemplarele de **Heraclea Pontică**, în număr de 16, poartă ștampile cu două (9 exemplare) și respectiv un singur nume. Primele aparțin grupelor II și III tipologice, datate în al doilea, al treilea și începutul ultimul sfert al sec. IV a. Chr.² Seria exemplarelor heracleene de la **Callatis** se îmbogățește cu:

a) tipologii noi pentru nume care sunt deja cunoscute la **Callatis** : Ἀνδρόνικος, Εὐπορος, Σατύριος ;

b) nume noi la **Callatis**, deși prezente în alte părți ale arealului pontic: Βόστρυχος - Εὐφρων, Σίλανος - Ὠρος, Ἀρτεμίων-Καρακύδης și probabil Πυθόκλης - Φίλιος.

Atrage atenție piesa inv. 180 (cat. 2), cu ștampilă triunghiulară și în interior, ștersă, imaginea unui ciorchine. Tipul de ștampilă este recunoscut cu numele magis-

1. Vezi trimiterile la N. Conovici, Al. Avram, Gh. Poenaru-Bordea, *Dacia*, NS, 33, 1-2, 1989, p. 111-123, și n.2; acestora le adăugăm Poenaru-Bordea, 1986, p. 335-351; L. Buzoianu, 1986, p. 405-415; Al. Avram, N. Conovici, Gh. Poenaru-Bordea, *Dacia*, NS, 34, 1990, p. 111-127 (**Callatis**); L. Buzoianu, *Pontica*, 24, 1991, p. 75-96; 25, 1992, p. 99-165 (**Tomis**); M. Coja, *BCH, Suppl.* 13, 1986, p. 417-450; Al. Avram, **Histria. VIII. Les timbres amphoriques. 1. Thasos**, Bucarest-Paris, 1996; N. Conovici, **Histria. VIII. Les timbres amphoriques. 2. Sinope**, Bucarest-Paris, 1998.

2. Pentru cronologia și tipologia stampilelor de **Heraclea Pontică**, vezi mai nou, I.B. Brashinskii, **Греескии керамическии импорт на нѣнем Донѹ. V-III вв. до н.э.**, L., 1980, p. 38-41 (notat mai departe **Brashinskii**, 1980).

tratului Καράκυδης (Brashinskii, 1980). Numele este cunoscut la Elisavetovskoe pe un număr de 27 exemplare, dintre care 21 s-au aflat în același complex databil la mijlocul și al treilea sfert al sec. IV a. Chr. Alte 4 ștampile s-au aflat tot acolo, în necropolă (M 94-97)³. Alte exemplare sunt semnalate⁴ la Pantikapaeum, Phanagoria, Olbia, Nikonium. La Histria, în tumulul XXI s-au aflat două exemplare cu ștampila [Ἡρακλεῖ]δα ἐπὶ Καράκυδης⁵ databile, prin contextul arheologic în care s-au aflat⁶, în al treilea sfert al sec. IV a. Chr. De altfel, mijlocul și al treilea sfert al sec. IV a. Chr. pare datarea cea mai potrivită pentru ștampilele heracleene cu două nume de la Callatis, discutate de noi⁷.

Ștampilele cu un singur nume aparțin grupei a IV-a tipologice din seria bine atestată a lui Ἀριστοκράτης și Μένιππος. O situație deosebită reprezintă numele lui Ἀγῆσιος, întâlnit de două ori la noi și în tipologii diferite:

- ștampilă englică pe gât (inv. 10686);

- ștampilă în cartuș dreptunghiular, cu litere în relief (inv. 11681). Al doilea exemplar păstrează și partea superioară a vasului ce aparține, probabil, unei amfore biconice având buza cu secțiune prismatică și argilă cu nisip și mică. Forma și argila vasului ne conduc spre identificarea tipului de amforă pseudothasiană recunoscută de Brashinskii, 1980 ca tipul III al amforelor de Heraclea Pontică⁸.

Apartenența exemplarelor respective în categoria produselor de Heraclea Pontică rămâne totuși îndoielnică: la aceasta contribuie absența numelui lui Ἀγῆσιος din onomastica cunoscută a ștampilelor acestui centru și caracterul ionic (și nu doric) al numelui⁹.

Exemplarul cu ștampilă anepigrafică, englică pe gât, conține două simboluri reunite: palmetă și caduceu. În tipologia mai veche Vasilenko, 1974 ștampilele figurate se constituie într-o grupă aparte - a VI-a, a cărei desfășurare este paralelă grupelor III-V, respectiv de la mijlocul sec. IV până la sfârșitul sec. III a. Chr.¹⁰

Importul din insula **Thasos** este marcat de 59 exemplare, dintre care 12 sunt de tip vechi, două se plasează în perioada de început a timbrajului recent, restul aparțin timbrajului recent. Unele dintre piese au fost semnalate ca inedite de Poenaru-Bordea, 1986¹¹. Parte din ele au fost ulterior publicate de Al. Avram și Gh. Poenaru-Bordea în

3. Brashinskii, 1980, nr. 399-425, M 94-97.

4. *Ibid.*, sub nr. 425.

5. P. Alexandrescu, în **Histria**, II, 1966, p. 181 și pl. 76 (ștampilă) și 90 (amforă). Amforele din necropola histriană aparțin tipului I A ca și vasele întregi de la Elisavetovskoe (vezi tot Brashinskii, 1980, p. 22-25 și în special p. 24).

6. Din context mai face parte și o monedă de bronz din vremea lui Alexandru cel Mare; P. Alexandrescu, *loc. cit.*, t. XXI, p. 9.

7. Este datarea potrivită și pentru ștampilele lui Ἀττης. Vezi exemplarul cu acest nume la Brashinskii, 1980, M 80-83, curganul 8 din complexul "Cinci frați"; M. Irimia, Pontica, 6, 1973, p. 56, nr. 1 (Dulcești).

8. Brashinskii, 1980, p. 24, tip. III, pseudothasian = tip V Zeest (KTB). Apariția amforelor de tip III este considerată ca independentă de evoluția generală a amforelor de Heraclea. Cele mai timpurii sunt asemănătoare cu amforele thasiene din prima jumătate - mijlocul sec. IV a. Chr., iar restul cu amforele thasiene din a doua jumătate a sec. IV a. Chr.

9. După forme ca Ἀγασίδαμος, Ἀγασίκλης, Ἀγασίλαος etc., ne-am aștepta și la un eventual Ἀγασίος.

10. B.A. Vasilenko, NE, 11, 1974, p. 3-25 (pentru ștampilele anepigrafice în special p. 7 și fig. 3).

11. Piese thasiene inedite sunt semnalate de Poenaru-Bordea, 1986, la p. 339, n.32, 33; p. 341, n. 39, 40 și 48; p. 342, n.50, 51; p. 345, n. 72; p. 346, n. 73; p. 348, n. 83, 84, 85, 86, 89, 94, 95, 101; p. 349, n. 104, 106.

Dacia NS, 32, 1-2, 1988¹²; altele se regăsesc acum în catalogul nostru.

Dintre "ineditele" anunțate în 1986 rămân a fi recuperate o piesă Δέαλκος - simbol "coloană" (= Bon, 539) aflată la Institutul de arheologie București (Poenaru-Bordea, **loc. cit.**, p. 348, n. 83); două piese Δημάλκης - simbol "barză", aflate la Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța (**Ibid.**, p. 348, n. 95 = Garlan, 1979, p. 260, n. 9) și un exemplar Θέσπων + "hermă" (= Bon, 835, semnalat de Poenaru-Bordea, p. 348, n. 86 la Institutul de arheologie București).

Majoritatea pieselor provin din săpături de salvare executate la Callatis în perioada 1959-1963 și au fost înregistrate încă de atunci între colecțiile muzeului constănțean. Reluarea fișării lor¹³ ne-a permis o restituire mai exactă a conținutului ștampilelor și o raportare la date cunoscute privind amforologia thasiană. Fără nici o referire în publicațiile anterioare sunt piesele inv. 16667, 11475, 16662 și 17251. Atragem atenție asupra primei piese cu legenda [...] ἱκράτεος | κεραμάρχης | Πυθίων și simbolul "Heracles arcaș": numele parțial păstrat pe r. 1 este nou în seria celor deja cunoscute în asociație cu Πυθίων¹⁴ și este clar în cazul genitiv. Fără a intra în amănunte asupra semnificației funcției și a relaționării ei cu unul din cele două nume¹⁵, noul exemplar de la Callatis, în măsura în care înlăturăm o eroare de scriere sau, și mai grav, una de lecturare din partea noastră, lasă deschisă problema apartenenței numelor la funcțiile presupuse (cea de fals eponim și cea de keramarch).

Celelalte exemplare "noi" nu pun probleme: exceptând exemplarul inv. 17251 cu legenda nereconstituită, celelalte aparțin unor nume cunoscute la Callatis: Ἀριστοτέλης și Κλεόστρατος în tipologii identice chiar în colonia doriană (inv. 16662) sau la Histria și Tomis (pentru inv. 11475).

Rămânând tot în domeniul tipologiei, ștampilele catalogate aparțin:

- tipului vechi, rectangulare, cu legenda compusă din două nume (sau nume și simbol eponimic) și emblemă variabilă;
- tipului recent - rectangulare, legendă formată dintr-un singur nume (fals eponim) + etnicon și emblemă de asemenea variabilă.

12. Astfel, Poenaru-Bordea, 1986, p. 339, n. 32 = **Callatis**, 1988, nr. 72; p. 339, nr. 33 = **Callatis**, 1988, nr. 21; p. 348, n. 85 = **Callatis**, 1988, nr. 14; p. 348, n. 89 = **Callatis**, 1998, nr. 16; p. 348, n. 94 = **Callatis**, 1988, nr. 42; p. 349, n. 104 = **Callatis**, 1988, nr. 50; p. 349, n. 106 = **Callatis**, 1988, nr. 54.

13. Aceeași operație de reluare a fișării ne-a condus la constatarea unor numere duble de inventar. Acolo unde a fost posibil am corectat eroarea, dând numere noi torților ștampilate. Vechile numere sunt date de noi în catalog în paranteză; pentru o mai utilă verificare, dăm și aici corespondențele:

(Nr. nou) 36180 = (nr. vechi) 11661
 36183 = 11679
 38360 = 40890 (sau 10373)
 38356 = 11659
 38361 = 11658
 36182 = 11669
 38358 = 11650
 38359 = 11667
 36184 = 11675
 36179 = 22672
 36181 = 11678
 36177 = 11666
 36178 = 11677

14. Nume cunoscute sunt Μεγακλείδης și Πουλυάδης; vezi Avram, (**Histria**), 1996, nr. 125 și 126. După literele păstrate am fi tentați să presupunem o reconstituire [Ἀμφ]ικράτεος (N. -της), deși nu avem cunoștință de o astfel de prezentă în onomastica ștampilelor thasiene.

Din punct de vedere cronologic, primul tip suprapune în clasificarea Garlan, 1986, grupele F și G, cu 4 și respectiv 8 exemplare. Tot tipului vechi îi aparțin și două exemplare cu legenda nereconstituită (inv. 10640 și 10649), dacă nu cumva și inv. 36178 (=11677), cu buză tip "Pridik" și urme de vopsea roșie la baza tortii. Notăm prezența atelierului de la Kalonero pentru exemplarul cat. 18 și a celui de la Molos pentru piesa cat. 21.

Celui de al doilea tip îi aparțin:

- exemplare de la începutul perioadei timbrajului recent, de tipul 'Αρότης sau Παντιμίδης, după un exemplar citat de Gh. Poenaru-Bordea, 1986, p. 342, n. 55 și recunoscut în Dacia, 1, 1924, p. 150, nr. 5 (probabil Παντιμίδης după frecvența numelui în zona pontică)¹⁶; din aceeași perioadă fac parte și Τελεφάνης II, cunoscut până acum la Callatis pe 3 exemplare¹⁷;

- exemplare cu nume notate la Garlan, 1986, grupa A și Debidour, 1986, grupa 1 - 8 piese¹⁸. Notăm cu această ocazie prezența eponimului 'Αριστοφῶν I⁹; pentru ștampila eponimului 'Ηροφῶν cu simbol alfabetic (litera Γ), recunoscută uneori ca suprapunând numele lui Τιμαρχίδας; datorită stării precare a ștampilei nu ne putem pronunța dacă avem și de data aceasta o astfel de surfrapare;

- 3 exemplare Δεινώπας, grupa B, Garlan, 1986 și III, Debidour, **tot acolo**; în Histria, 1996, numele este datat 310-295 a. Chr.;

- 12 exemplare cu nume de eponimi plasate de Garlan, 1986 în grupa C și între 310-295 a. Chr. în Histria, 1996. Cu o datare mai târzie - între 286-274 a. Chr. - sunt o piesă Πυθίων V și două exemplare Κύχρις. Pieseile aparțin atelierelor de la Koukos (Εὐαλκίδης, + simbol "aripă") și Vamvouri Ammoudia ('Ισόδικος, simbol "rodie"). Numele, deși cunoscute anterior la Callatis prin mai multe exemplare²⁰ apar în tipologii noi pentru această colonie²¹;

- numele a 3 eponimi thasieni din catalogul nostru (Πουλυάδης, Πρηξίπολις și Πυθίων IV) s-au aflat într-un complex închis pe agoraua Athenei (depozitul Q 10:1), bine datat la începutul sec. III a. Chr.²² După numerele de inventar notate, este posibil ca și piesele de la Callatis să provină dintr-un singur complex, deși doar pentru una din ele (Πρηξίπολις) avem notat și locul de descoperire (vezi catalogul). În ștampila lui Πουλυάδης cu simbol "arșic" recunoaștem producția atelierului de la Kalonero²³;

15. Vezi Y. Garlan, ESC, 37, 1982, p. 838-839; idem, **Vin et amphores**, p. 29; Κεραμάρχης tradus prin "chef de poterie" este analog în alte centre cu ἐργαστηριάρχος sau κεραμεύς. Aceeași opinie o aflăm și la M. Debidour, 1986, p. 314, n. 19 și p. 321, n. 80 și V. Grace, 1986, p. 556, n. 13. În exemplarele citate de acest tip toate numele apar la nominativ; distincția între Keramarch (primul nume) și eponim (al doilea nume, respectiv Πυθίων) s-a bazat pe dispunerea legendei pe un exemplar descoperit la Pantikapaeum (vezi, Garlan, **Vin et amphores**, fig. 24/b). Observarea atentă a exemplarului callatian, (chiar dacă inscripția are caractere fine și slab lizibile), nu credem că ne conduce spre o citire eronată.

16. Vezi, de exemplu, **Histria**, 1996, nr. 182-190 și 559; pentru 'Αρότης, **Ibid.**, nr. 180, 181, 558.

17. Vezi prezența lui marcată la **Callatis**, 1988, p. 32, tabl. I.

18. În cronologia lui Al. Avram, **Histria**, 1996, acestea sunt dateate între 325-317 a. Chr.

19. Eponim absent până acum la Callatis; vezi același tabel, citat la nota anterioară. Poenaru-Bordea, 1986, p. 339, n. 33 citează două exemplare inedite, care aparțin însă lui 'Αριστοφῶν II.

20. Vezi, de exemplu, în **Callatis** 1988, tabel 1, 'Ισόδικος - 7 exemplare (+2); Κριτίας -5 (+1); 'Ηρόδοτος -4 (+1).

21. Excepție Πυθίων V, pentru care vezi catalogul.

22. **Apud** Debidour, 1986, p. 316, n. 42; Grace, 1986, p. 556-577 și n. 14.

23. Vezi Garlan, 1986, p. 252 și în special p. 297.

- nume din grupele stilistice stabilite de Debidour, 1986: "gr. au génitif ('Ηροφῶν I), "gr. à l'animal passant" (Κλεόστρατος), "gr. au rhyton" (Θεόπομπος), "gr. au pithos" (Διαγόρας și Φανόλεως). În această ordonare nu numai stilistică ci și cronologică, numele fac parte din grupele D și E (Φανόλεως), Garlan, 1986. Exceptând ultimul nume, celelalte sunt plasate în Histria, 1996 în perioada 266-255 a. Chr. Exemplarele din această perioadă sunt în număr de 8. Pentru Κλεόστρατος + strigiliu și vas, Θεόπομπος + kantharos, Αισχρίων II + liră, atelierul de proveniență este Molos;

- ultimele 5 exemplare sunt plasate cca. 254-240 a. Chr. și aparțin eponimilor din grupele E (Λύσανδρος²⁴, Πολύων și Ἀριστοφάνης II) și F (Ἀργεῖος), la Garlan, 1986. Prezența atelierului de la Molos se menține prin exemplarul Ἀργεῖος + bufniță²⁵.

Raportarea exemplarelor la perioadele cronologice notate o facem doar la nivelul enunțului; cum o parte din exemplare au fost cuprinse în evidențe statistice anterioare²⁶, calculul matematic s-ar dovedi de prisos și oricum nesemnificativ pentru etapele importurilor thasiene la Callatis²⁷.

Sinope este prezentă în catalogul nostru cu 45 de piese, repartizate după următoarea schemă:

- grupa a II-a - 3 exemplare;
- grupa a III-a - 2 exemplare;
- grupa a IV-a - 21 exemplare;
- grupa a V-a (sau grupele V+VI) - 13 exemplare ;
- ștampile de producător - 4 exemplare;
- alia - 2 exemplare.

Repartizarea ține seama de schema originară grakoviană²⁸, cu amendamentele aduse pe parcurs și aflate, unitar, la Conovici, 1989, 1990²⁹ și 1998. Importurile sinopeene de la Callatis au făcut, la rândul lor, obiectul unor considerații generale și comparative³⁰, bazate pe studiul a cca. 786 ștampile cu nume de astynomi, aflate în diverse publicații³¹. Datele noastre, atât sub raport cantitativ cât și din punct de vedere cronologic³², se înscriu în limitele constatărilor deja emise: sporadice la nivelul primelor grupe, explozibile în grupa a IV-a și în scădere bruscă în continuare. "Noutățile" apărute acum au în vedere:

a) nume noi, neînregistrate între astynomii sinopeeni prezenți la Callatis³³; este

24. Λύσανδρος este încadrat de Debidour, 1986, în grupa cu pithos.

25. Notăm că eponimul respectiv este prezent, se pare, numai la Callatis; el nu este întâlnit la Histria și Tomis și nici la sud de Callatis.

26. Poenaru-Bordea, 1986; Avram, 1996.

27. Vezi mai ales constatările din Callatis, 1988, p. 28 care își păstrează încă valabilitatea și amendamentele din Histria, 1996, p. 45 și n.164. Apreciem progresele pe care un studiu serios le poate aduce mai ales în stabilirea unor date cât mai exacte, dar atragem atenția că "rețeturile", chiar pentru moment justificabile, pot deveni periculoase, dacă le interpretăm de la început în legătură cu evenimente istorice din viața cetății. Pentru comparație, vezi trimerile din această notă.

28. B.N. Grakov, *Drevnegreceskie keramiceskie kleima s imenami astinomov*, M., 1929.

29. Articolul din Dacia, NS, 34, 1990, p. 111-127, semnat de N. Conovici împreună cu Al. Avram și Gh. Poenaru-Bordea.

30. Vezi **Callatis**, 1989, p. 111-123 și n. 2; Conovici, 1998, p. 175-181.

31. Vezi lista lor, **Callatis**, 1990, p. 116-117.

32. Avem în vedere o cronologie relativă și nu una absolută; de altfel, variațiile de ± 5 ani între schemele propuse în **Callatis**, 1989 și **Callatis**, 1990 nu par semnificative, iar pentru "tentațiile" unor noi redatări în Conovici, 1998, p. 51, chiar autorul lor își declară rezerva.

33. Vezi aceste nume în **Callatis**, 1990, p. 117-122.

situația astynomilor din grupa a II-a - 'Ηρώνυμος și Πάταϊκος și mai puțin obișnuită, a astynomilor din grupa a V-a: 'Ιφίς ὁ Ζωπύρου, Ναύπων ὁ Καλλισθένου, 'Αθήνιππος ὁ Μητροδώρου³⁴;

b) combinații noi pentru Callatis de nume de astynomi și producători: Πασιχάρης - Τεύθρας (grupa a III-a); 'Ατταλος - Θῦς, Καλλισθένης - Ψάμμης (grupa a IV-a); Ναύπων ὁ Καλλισθένου - Μίδας (grupa a V-a). Dacă reconstituirile propuse vor fi acceptate, noi pot fi și combinațiile 'Αρτεμίδωρος - Καλλισθένης și Εὐχάριστος - Σωσίας (grupa a IV-a). Piesa Ποσιδεῖος ὁ Θεαρίωνος - Πάφης confirmă combinația înregistrată ca nouă la Histria (Conovici, 1998, nr. 450). Notăm totodată variantele de simbol cu numele lui Πασιχάρης ("torță" și "kantharos"), variantele de nume 'Εστιαῖος și 'Ιστιαῖος și cele de dispunere a legendei, pentru Μαντίθεος ὁ Πρωταγόρου și Μενίσκος, de exemplu. Atrage atenția și piesa inv. 248 (cat. 101); patronimicul 'Εστιαίου este scris în formă sincopată 'Εσ(...ίου, grafie înregistrată pe 3 exemplare la Callatis și un exemplar Histria. Deși numărul ștampilelor astynomului 'Ικέσιος ὁ 'Εστιαίου este mare în ambele colonii³⁵, nu excludem ipoteza ca exemplarul histrian în grafie "scurtă" să fi ajuns de la Callatis.

Între ștampilele de producător reținem exemplarul Σινωπίων / 'Αντισθένης I [Κεραμεύς], înregistrat de Grakov, 1929, p. 210 după V. V. Skorpil, IAK, 51, p. 134, nr. 18 și plasat ipotetic în grupa a III-a. Producătorul apare pe ștampile în asociație cu nume de astynomi plasate de N. Conovici, 1998 chiar în subgrupa II-c (Πολύκτωρ 1, Ποσειδώνιος 3 și Ποσιδεῖος 1 'Ηφαιστοδώρου). Celelalte nume de producători - Θυαῖας și Πρῶτος aparțin, probabil, grupei a IV-a. Numele lui 'Ηραίων, mai rar întâlnit și oricum nou pentru Callatis, este plasat de Conovici, 1998 între ștampilele de producători din sec. II a.Chr. Fragmentul de amforă cu toartă ștampilată pe care figurează acest producător, păstrează trăsăturile clasice ale amforelor sinopeene, neoferindu-ne nici un argument de datare. O ștampilă deosebită este piesa inv. 37971 (cat. 119), cu siguranță dintr-o grupă mai timpurie; legenda, dispusă pe trei rânduri într-un cadru rectangular, este însoțită de două embleme (kantharos + ciorchine). Combinația celor două embleme este cunoscută, în general, cu ștampilele astynomului Φίλων I³⁶ și într-o dispunere apropiată ștampilelor vechi thasiene. Este vorba, probabil, aici, de un tip nou, ulterior celui deja cunoscut al lui Φίλων³⁷ și de atestarea unui producător mai puțin cunoscut ['Εργ]ασίων.^{37 bis}

Ștampilele **rhodiene** numără 20 de piese izolate și două găuri de amforă cu ștampile pe ambele torți. Repartiția în grupe cronologice are următoarea structură:

- perioadele (I)-II - 10 exemplare (6 eponimi; 4 producători);

34. Mai puțin primul astynom, prezent numai la Histria, ceilalți s-au aflat totuși pe mai multe exemplare la Satu-Nou, Albești și General Scărișoreanu. Vezi Conovici, 1998, nr. 338; A. Rădulescu și colab., Pontice, 21-22, 1988-1989, nr. 303-305; 203; Pontica, 26, 1993, nr. 523; M. Irimescu, Pontica, 13, 1980, p. 99, nr. 1.

35. Conovici, 1998, p. 24, nr. 92.

36. Vezi Conovici, 1998, nr. 6-9; Pridik, 1917, p. 65, nr. 77; p. 81, nr. 389 (neîntregit); p. 98, nr. 758; p. 139, nr. 19.

37. Subgrupa I-a la Conovici, 1998.

37.bis Confirmarea o aflăm în propunerea de reconstituire avansată de N. Conovici după Y. Garlan, CRAI, 1990, p. 498-499 și fig. 7 și pe care o acceptăm. În acest caz, este vorba de o ștampilă a astynomului Διονύσιος 4 Δημητρίου, din grupa a IV-a (simbol "ciorchine") cu emblema "reactualizată" a predecessorului său din aceeași grupă, Διονύσιος 3 'Απολλοδώρου (cu simbol "Kantharos"); mulțumim d-lui N. Conovici pentru sugestie.

- perioada a III-a - 5 exemplare (4 eponimi; și exemplarul dublu ștampilat);
- perioada a IV-a - 3 exemplare (1 eponim; 2 producători);
- perioada a V-a - 3 exemplare (exemplarul dublu ștampilat; 2 producători);
- perioada a VI-a - 1 exemplar (producător).

Perechile de nume atestate aparțin eponimului Δαμοκλῆς II cu producătorul Αἰνέας (perioada a III-a) și eponimului Θέρσανδρος cu producătorul Καλλῶν (perioada a V-a).

Pentru primul eponim aflăm referiri la Grace-Pétrapoulakou, 1970, p. 200, n. 5. Tot V. Grace în **Middle Stoa**, p.44, **appendix 5** îl datează înainte de 183 a. Chr.³⁸, dar nu mai târziu de 189 a. Chr. Este cunoscut deocamdată într-un singur dublet, cu producătorul Μαρσύας³⁹. La rândul lui, Αἰνέας se plasează tot în perioada complexului Pergam⁴⁰, fără să i se cunoască însă asocierea cu vreun nume de eponim.

A doua pereche de nume - formată din eponimul Θέρσανδρος și producătorul Καλλῶν -, nu mai prezintă o noutate. V. Grace, **Middle Stoa** menționează cele două nume și datează eponimul în intervalul 141 - 135 a. Chr.⁴¹

Referitor la ștampilele izolate din noul lot callatian notăm:

- prezența eponimului Τιμοκλῆς I pe o ștampilă circulară cu buton. Numele, cunoscut la Callatis în variantă rectangulară, nu este înregistrat în lista eponimilor din perioada 269-240 a. Chr. din **Koroni**, n. 20;

- alte nume de eponimi cunoscute în ștampilele circulare cu buton apar la Callatis în varianta rectangulară. Avem în vedere eponimul Ἐπίχαρμος, citat în perioada ștampilelor cu buton ale lui Ἰεροτέλης, anterioare menționării lunii (Grace, **Koroni**, n. 20) și eponimul Ὀνάσανδρος. Ultimul, cunoscut și cu menționarea lunii, este datat în 240-235 a. Chr., la începutul perioadei⁴²;

- din aceeași perioadă, dar probabil ulterioari lui Ὀνάσανδρος sunt și eponimii Παισανίας I, cu o activitate limitată între cca. 240-230 a. Chr.⁴³ și Μυθίων⁴⁴;

- între ștampilele de producători din grupele timpurii reținem un exemplar Ἰεροτέλης, în tipul cunoscut cu buton și nume în genitiv. Din bogata bibliografie generată de acest nume și tipurile de amfore care îi aparțin⁴⁵, reținem localizarea producerii lor în atelierul de la Hisarönü, în Perea rhodiană⁴⁶.

Pentru producătorul Σώτας, cunoscut cu ștampile de eponimi anteriori menționării lunii⁴⁷, V. Grace stabilește o dată pe la mijlocul sec. III a. Chr., după un vas

38. Eponimul Δαμοκλῆς II este prezent atât în depozitul Pergam cât și în depozitul Middle Stoa, (ultima prezență îi urcă datarea într-un interval anterior datei de 183 a. Chr.).

39. Iu. S. Badalianț, SA, 4, 1976, p. 39.

40. Vezi D.B. Şelov, **Keramiceskie kleima iz Tanaisa III-I vekov do n. e.**, M., 1975, nr. 260.

41. La Iu. S. Badalianț, **op. cit.**, p. 40 este notată perechea Θέρσανδρος (eponim) - Ἀγαθόβουλος (producător); Ino Nicolau și J. - Y. Empereur, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 529, nr. 14 prezintă perechea de nume Θέρσανδρος - Εὐκλείτος.

42. Vezi J.-Y. Empereur, N. Tuna, **Hiérotèles, potier rhodien de la Pérée**, BCH, 119, 1989, p. 277-299 cat. nr. 23.

43. P.M. Wallace Matheson, M.B. Wallace, *Hesperia*, 51, 3, 1983, p. 317.

44. Pentru Μυθίων, V. Grace, încă din 1956 (**Pnyx**, nr. 98) se pronunțase pentru o datare în al treilea sfert al sec. III a. Chr. Datarea este preluată și de Şelov, **op. cit.**, nr. 150.

45. V. Grace, 1963, p. 324, n. 12 și p. 328, n. 20; eadem, 1974, p. 200; Grace-Pétrapoulakou, 1970, E2 și p. 293, n. 1; G. Jöhrens, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 497-503.

46. J. - Y. Empereur, N. Tuna, BCH, 113, 1989, p. 277-299.

47. Grace-Pétrapoulakou, 1970, p. 294 și n. 3; p. 370 și 380.

întreg descoperit la Rhodos, purtând și ștampila eponimului 'Επίχαρμος⁴⁸.

Alte două nume - Μνησίθεος și Δαμόνικος se datează tot în perioada a II-a; după contextul arheologic de la Albești, primul, se pare, este ușor anterior eponimului 'Ονάσανδρος și producătorului Θεόδωρος⁴⁹. La rândul lui, Δαμόνικος este cunoscut pe amforele eponimilor Πausanίας I și Εὐκλῆς⁵⁰.

Pentru numele din perioada a III-a notăm dubletele Δαμοκλῆς și Κλεώνυμος, în variante diferite și varianta circulară mai puțin întâlnită a ștampilei eponimului Σύμμαχος. Pentru Κλεώνυμος II, cunoscut cu producătorii 'Αριστος I⁵¹, Δαμοκράτης⁵² și Μαρσῦας s-a stabilit ca dată a exercitării funcției anul 197 sau 195 a. Chr.⁵³ Μαρσῦας este plasat între ultimii eponimi de la Middle Stoa, cca. 188-186 a. Chr.⁵⁴

Singurul eponim din perioada a IV-a este 'Αριστοκράτης, cunoscut în alte părți cu vase ale producătorului 'Ιμας⁵⁵. Pentru o datare a eponimului între cca. 175 și 168/166 a. Chr., vezi mai nou Roland Étienne, BCH Suppl. 13, 1986, p.45-47. În aceeași perioadă, producătorul 'Ερμίας este contemporan cu 'Ιμας⁵⁶. Μαρσῦας, la care ne-am mai referit⁵⁷, succede în 199 sau 198 a. Chr. producătorului 'Αγόραναξ și își continuă activitatea până la mijlocul sec. II a. Chr.⁵⁸

În al treilea sfert al sec. II a. Chr., Εὐκλείτος și Μίδας sunt bine cunoscuți în perechi de nume. Între acestea, Εὐκλείτος este cunoscut și la Nicosia pe vase întregi cu numele eponimilor 'Αστυμήδης și Θέροςανδρος, primul datat cca. 150 a. Chr.⁵⁹ La rândul lui, Μίδας apare pe un număr record de exemplare (1283) și cu 12 eponimi diferiți, toți din perioada a V-a⁶⁰. Un dublet nou este oferit de vasul de la Nicosia, în care Μίδας apare cu numele eponimului Τεισαμένης⁶¹. Ultimul exemplar înregistrat de noi aparține producătorului Μηνοδώρος II, datat la începutul sec. I a. Chr.⁶²

Lotul de ștampile rhodiene studiat este semnificativ pentru exemplarele din perioadele timpurii, mai precis dintre 269-240 a. Chr.⁶³ În valori diminuate în ultimele

48. Grace, *Middle Stoa*, p. 8, n. 15.

49. Pontica, 23, 1990, p. 76, nr. 467 (55) și p. 56.

50. Pentru Πausanίας I, vezi mai sus; eponimul Εὐκλῆς este cunoscut pe ștampile și fără menționarea lunii.

51. Iu. S. Badaliant, SA, 4, 1976, p. 39.

52. Cf. Y. Calvet, *Salamine de Chypre*, III, 1972, nr. 49.

53. După I. Nicolau, J.-Y. Empereur, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 516, nr. 2 (tot acolo perechea de nume Κλεώνυμος II - Μαρσῦας).

54. Grace, *Middle Stoa*, p. 8-9.

55. Grace-Pétrapoulakou, 1970, cf. E 7; vezi și Šelov, *op. cit.*, nr. 88-91.

56. Ambii cunoscuți pe amforele eponimului Τιμούρροδος; Grace-Pétrapoulakou, 1970, cf. E14.

57. Vezi n. 53. Μαρσῦας este cunoscut pe amfore întregi și cu eponimii 'Ιερών (datat 198 a. Chr.) și Δαμοκλῆς II (cf. Iu. S. Badaliant, *op. cit.*, p. 39).

58. *Apud* I. Nicolau, J.-Y. Empereur, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 516; vezi totuși Grace-Pétrapoulakou, 1970, cf. E 37.

59. I. Nikolau, J.-Y. Empereur, *op. cit.*, p. 526, nr. 11 și 14; al doilea vas este citat de Grace, *Middle Stoa*, p. 13, n. 24; pentru datarea eponimului Θέροςανδρος cca. 141-135 a. Chr., vezi prima publicație citată, reluată de noi mai sus. De altfel, se admite că eponimii care apar pe amforele lui Εὐκλείτος datează de la începutul perioadei a V-a.

60. V. Grace, *Middle Stoa*, p. 9-10 și 42.

61. I. Nikolau, J.-Y. Empereur, *op. cit.*, p. 527-528, nr. 12.

62. Un omonim care apare în tipuri circulare cu floare de rodie este datat în sec. III a. Chr. Vezi Grace-Pétrapoulakou, 1970, E 28 și Šelov, *op. cit.*, nr. 406.

63. Vezi remarcă la noi, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 412-413 și în Callatis, 1989, p. 115.

perioade (V și VI), aceste importuri vor continua până la sfârșitul sec. II și începutul sec. I a. Chr.

Ștampilele de **Cnidos** și **Cos**, considerate ca fiind foarte rare la Callatis⁶⁴, sunt prezente prin 7 și respectiv două exemplare.

Primului centru îi aparțin ștampile din tipurile "cu proră de corabie", Zenon timpuriu și cu legenda constituită din nume proprii și etnicon⁶⁵.

Considerată o categorie proto-cnidiană, grupa "cu proră de corabie" este datată la sfârșitul sec. IV - începutul sec. III a. Chr.⁶⁶ și localizată la Reşadiye, în peninsula Datça⁶⁷. Noile exemplare completează onomastica tipului cunoscut la Callatis, dar atribuit la data înregistrării lui unor producții cretane sau thasiene⁶⁸.

Ștampila timpurie din grupa Zenon (cat. 145) aparține tipului de amforă recuperat de pe epava de la Serçe Liman și considerat de Grace 1986, de origine egipteană⁶⁹. Pentru originea cnidiană a tipului, vezi J. - Y. Empereur, Numan Tuna, BCH, 112, 1988, p. 341-357; **tot acolo** și fixarea originii grupei A a lui Zenon în peninsula Datça, probabil într-un atelier nu de pe litoral, ci din interiorul peninsulei.

Ștampilele cu un nume și etnicon aparțin lui 'Αναξίπιδας și 'Απολλώνιος. Primul este citat de Grace în lista de eponimi cnidieni din Agora (nr. 152) și de la Stoa lui Attalos⁷⁰ și datat cca. 167-146 a. Chr.⁷¹. Al doilea nume, considerat producător, este cunoscut la Callatis⁷²; ștampilele lui sunt datate la sfârșitul sec. III și înainte de 146 a. Chr.⁷³ sau în primul sfert al sec. II a. Chr.⁷⁴.

În sfârșit, notăm un gât de amforă de Cnidos cu ambele toarte ștampilate (inv. 2614). Ștampilele sunt circulare având ca emblemă centrală capul de bou (din păcate legenda poate fi reconstituită numai pe una din torți). Producătorul al cărui nume s-a păstrat pe ștampilă - Δαμοκράτης -, este cunoscut într-o listă de 10 eponimi din perioada prezenței duumvirilor la Cnidos, fiind plasat la începutul acestei perioade (VI A), respectiv undeva între 107-98 a. Chr.⁷⁵.

Exemplele de **Cos** aparțin tipului clasic cu toartă bifidă. Niciunul nu are numele scris în întregime. Pentru un 'Αρατ(...) aflăm analogie la Albești, într-un exemplar databil în al treilea sfert al sec. III a. Chr. sau în jurul datei de 240 a.

64. V. Eftimie, Dacia NS, 3, 1959, p. 200-201.

65. În condițiile în care și Πισίδας nu este un antroponim, ci un etnicon; vezi Grace, **Agora**, nr. 222; eadem, **Pnyx**, 113.

66. Chr. Börker, BCH, suppl., 13, 1986, p. 473-478; vezi și **addendum** pentru aceeași datare susținută de materialele găsite pe epava din apropierea peninsulei Kyzikos.

67. J.-Y. Empereur, Numan Tuna, BCH, 112, 1988, p. 344; **tot acolo**, este menționată data de 280 a. Chr. ca sfârșitul grupei "cu proră".

68. Vezi Callatis, 1969, nr. 30, probabil 'Αρχεκράτης (și nu 'Αρχεμά[χων], thasian); nr. 205 - Φιλοκράτης (considerat thasian); nr. 221 completat de noi 'Απολλωνίδας] considerat tot thasian); nr. 228 - Πανσίμαχος (și nu Λυσίμα[...], thasian); 1083-1084 - Πανσικράτης (considerat cretan) și 1094-1095 - Φίλτατος (considerat tot cretan). Pentru numele proprii de pe ștampilele tip "proră de corabie", vezi V. Grace, *Hesperia*, 40, 1971, p. 84; Chr. Börker, **op. cit.**, p. 476.

69. V. Grace, 1986, p. 551-565; vezi tipul de amforă, **Ibid.**, fig. 2/1,3.

70. V. Grace, **Middle Stoa**, p. 32, grupa IV B (167-146 a. Chr.).

71. Vezi discuția cu privire la un eventual eponim 'Αναξίπιδας apărut pe ștampilele cnidiene de la Albești în *Pontica*, 23, 1990, p. 34-35.

72. **Callatis**, 1983, nr. 92.

73. Grace, **Agora**, 222.

74. Grace, **Pnyx**, p. 146 și N 113.

75. Pentru producătorul cnidian Δαμοκράτης, vezi Grace, **Pnyx**, p. 150 și N. 180, 181; eadem, **Middle Stoa**, p. 34-35 și p. 32-34, lista eponimilor cnidieni.

Chr. ⁷⁶. Pentru cel de-al doilea exemplar nu putem propune o întregire sau afla vreun element de raportare cronologică.

Cu un număr mic de exemplare - 3 -, este prezent și Chersonesul Tauric. Toate aparțin după Katz, 1985 ⁷⁷, grupe I, subgrupelor **b** (Δαμοκλῆς și Ἀπολλώνιος) și **v** (astynomul Διοσκοῦριδας), stabilite de autorul citat la sfârșitul sec. IV a. Chr. - primul sfert al secolului următor. În date absolute, la Katz, 1994, subgrupa I-b este datată 315-300 a. Chr., iar I-v, 300-285 a. Chr. Primele două nume sunt înregistrate și la Elisavetovskoe ⁷⁸, dateate după Sčeglov tot la sfârșitul sec. IV - începutul sec. III a. Chr. ⁷⁹ și mai târziu, la sfârșitul sec. III - începutul sec. II a. Chr., după Borisova, 1974 ⁸⁰.

Între exemplarele **altor centre** de producție includem:

- ștampile circulare divizate;
- ștampile cu nume proprii;
- ștampile cu litere izolate sau monograme;
- ștampile anepigrafice.

Primele, atribuite centrului de producție recent identificat de la Akanthos ⁸¹, conțin litere în relief repartizate în patru sectoare de cerc. Reținem posibilitatea datării lor la sfârșitul sec. IV a. Chr. ⁸²

Dintre **numele proprii**, reținem etniconul Ἰκίον, aplicat pe toarta unei amfore fragmentare; vasul este lucrat într-o argilă brun-portocalie, cu fine particule de mică și calcar. Gâtul cilindric, înalt de 0,150 m și cu diametrul de 0,104 m, prezintă o incizie circulară; buza este rulată; torțile relativ scurte, cad perpendicular pe umerii vasului (toarta ștampilată prezintă la bază și o impresiune digitală); la nivelul umerilor rotunjiți, diametrul este de 0,21 m. Piesa de la Callatis este importantă pentru recunoașterea morfologiei amforelor de Ikos. Pentru coloniile grecești din Dobrogea este, după cunoștința noastră, un unicat ⁸³. Analogia cu ștampila de la Tsoukalia ⁸⁴ presupune un probabil produs al acestui centru; contextul arheologic de pe agoraua atheniană ⁸⁵ îi asigură datarea la începutul sec. III a. Chr. ⁸⁶.

Pentru restul ștampilelor cu nume proprii (antroponime), în absența recunoașterii

76. La noi, Pontica, 23, 1990, p. 38 și nr. 397(1). Pentru tipul de amforă pe care apare numele, vezi Cr. Mușețeanu, N. Conovici, A. Atanasu, Dacia, NS, 22, 1978, p. 186, nr. 44. Complexul arheologic în care apare amfora se datează în prima jumătate a sec. III a. Chr.

77. Katz, 1985, p. 87-112 și în special p. 108.

78. Brashinskii, 1980, p. 196-197.

79. A. N. Sčeglov, în *Arheologiceskie raskopki na Donu*, Rostov / Don, 1973.

80. V. V. Borisova, NE, 11, 1974

81. Catherine Rhomiopoulou, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 479-489; Maria Nikolaïdou-Patera, *Ibid.*, p. 485-490 pledează în favoarea localizării centrului de producție la Amphipolis. Pentru producerea lor totuși la Akanthos, vezi RÉG, 110, 1997, p. 187 (*Groupe à la roue*) și nr. 135 (*Akanthos et non Amphipolis*).

82. Necropola de la Akanthos durează până la sfârșitul sec. IV a. Chr. (Catherine Rhomiopoulou, *loc. cit.*); la Amphipolis sunt considerate ulterioare ștampilelor rectangulare cu combinație de litere; ele sunt plasate tot la sfârșitul sec. IV a. Chr. (înainte însă de 330 a. Chr.) și până la începutul sec. III a. Chr. (Maria Nikolaïdou-Patera, *loc. cit.*). Cu privire la aceste ștampile, vezi și la noi Pontica, 25, 1992, p. 123-124 și n. 156-159.

83. Pentru prezențe izolate ale unor ștampile de Ikos, vezi Argyroula Doulgeri-Intzessiloglu, Y. Garlan, BCH, 114, 1990, p. 338, n. 78.

84. *Ibid.*, p. 373, fig. 7.

85. Depozitul Q 10:1, la care ne-am mai referit; vezi trimiterea din BCH, 114, 1990, p. 388, n. 78.

86. Aceeași datare, dacă nu cumva și sfârșitul sec. IV a. Chr. este sprijinită și de descoperirile de la Elisavetovskoe; Brashinskii, 1980, nr. 779-780.

onomastice în cataloagele consultate, nu putem avansa vreo propunere de localizare. Ele conțin, într-un cadru rectangular, câte un singur nume dispus pe 1-2 rânduri. Reținem pentru piesa inv. 16663 (cat. 160) aspectul cretos al argilei și prezența paietelor de mica. Ștampila, de mici dimensiuni, este plasată transversal pe toartă; cele două rânduri ale legendei cu numele lui Ἀθανόδωρος au dispunere retrogradă și sunt separate de o linie orizontală. Nu excludem posibilitatea recunoașterii aici a unui produs de Samothrake⁸⁷. Trăsături apropiate prezintă și exemplarul inv. 229 (cat. 162); remarcăm aici buza îngustă, în diedru și argila cărămizie a vasului.

Caracteristicile argilei pot constitui, mai departe, indicii în atribuirea ștampilelor cu litere izolate. Astfel, argila bej cu paiete de mica a piesei inv. 15669 (cat. 168) este mai apropiată producției de Menda, după cum pentru piesa inv. 11462 (cat. 167) putem recunoaște o eventuală proveniență sinopeană.

Dintree **ștampilele anepigrafice** reținem exemplarul inv. 10568 (cat. 170), dintr-o argilă bej-compactă. Din ștampila probabil circulară se păstrează simbolul: kantharos. Deși emblema este cunoscută mai multor centre, aspectul general al torții și calitatea argilei ne orientează spre un posibil produs samian⁸⁸. Aceeași proveniență o putem presupune și pentru piesa inv. 19734 (cat. 169); tipul de amforă figurat pe ștampilă, același, probabil, cu al ambalajului pe care a fost aplicată ștampila, nu pare să aparțină categoriei Corinthian B, stabilite în 1982 de Carolyn Koehler.⁸⁹

Nu putem încheia înainte de a menționa câteva fragmente amforice de aspect timpuriu. Avem în vedere în primul rând un gât de amforă de Chios, din seria veche⁹⁰, având marcat cu vopsea brună, un cerc și litera Δ incizată, tangentă la cerc. În condițiile în care proveniența piesei este corect marcată, ne-am afla, în sfârșit, la Callatis în fața unui exemplar ceramic de sec. V a. Chr., bine cunoscut deja la Tomis⁹¹.

Tot aici notăm un fragment de gât și buză de amforă thasiană, formă timpurie. Recunoaștem urma unei benzi late de vopsea roșie la baza gâtului, care continua, probabil, și pe corp. Piesa s-a aflat într-un context arheologic mai clar: sub mozaicul de pe strada Ștefan cel Mare, publicat mai demult și datat în sec. II-I a. Chr.⁹²

Aspect timpuriu, fără a depăși însă limita superioară a sec. IV a. Chr., prezintă și piesa inv. 15138; este vorba de o toartă din argilă bej-gălbuie, cu paiete de mica; piesa

87. Pentru ștampilele de Samothrake, vezi RÉG, 110, 1997, nr. 84-85. Dacă exemplarul de la Samothrake semnalat la Valma (insula Thasos) aparține lui Ματρόδωρος (Y. Garlan, BCH, 113, 1989, p. 480 și fig. 1) remarcând caracteristicile celor două nume - Ἀθανόδωρος și Ματρόδωρος, ipoteza noastră pare verosimilă. Ștampile cu numele lui Ἀθανόδωρος în genitiv pe 2 sau 3 rânduri, sunt notate însă și la Chersones; vezi V. I. Katz, *Keramikische kleina Hersoneses Tauriceskogo. III. Tabliți opredelitelija*, tabl. C, 2A-2, 1, 2, 3.

88. Pentru ștampilele de Samos, vezi V. Grace, *Hesperia*, 40, 1971, p. 52-95. Același simbol apare în ștampile circulare și la Thasos; vezi Al. Avram, 1996, nr. 8, timbru circular cu legendă și atribuit, datat cca. 389-377 a. Chr. În ștampile ovale, de mici dimensiuni, emblema apare pe piese considerate cipriote la Kition-Bamboula și Kourion (Salamina); vezi Y. Calvet, *Kition-Bamboula*, 1982, sub nr. 117.

89. C. G. Koehler, *Amphoras on amphoras*, *Hesperia*, 51, 3, 1982, p. 284-292.

90. Vezi V. Grace, *Amphoras and the ancient wine trade*, fig. 44; I. B. Zeest, *MIA*, 83, 1960, pl. III, nr. 11 a-b; C. Boulter, *Hesperia*, 22, 1953, 2, p. 104-105; vezi, mai nou, RÉG, 105, 1992, p. 193; 110, 1997, p. 180 (Chios).

91. L. Buzoianu, *Pontica*, 24, 1991, p. 75-83 și pl. I, VI. Pentru exemplarul de la Callatis păstrăm, totuși, serioase rezerve. Nu este exclus ca piesa să provină de la Tomis, iar marcatorul, **currente equo**, să fi scris, din eroare, Mang(alia). În același timp, cum nu toate formele ceramice descoperite la Callatis de-a lungul anilor ne sunt cunoscute, ne putem aștepta și la surprize.

92. C. Iconomu, *Pontice*, 1, 1968, p. 235-267 și în special p. 242-250.

prezintă o cuvertă alburie și urme de vopsea roșie la baza torții.

Materialul amforic ce a făcut obiectul acestui studiu, fără a ieși din nota obișnuită și care ține de prezența unor centre, nume și tipologii cunoscute sau de marcarea unor etape cronologice recunoscute, de altfel, la Callatis, conține și elemente de noutate și de interes pentru specialiști. Avem în vedere câteva exemplare thasiene din perioada timbrajului vechi și mai ales noua piesă cu menționarea unui **keramarch**; exemplarele amforice cu ștampile pe ambele torți, de Rhodos și Cnidos; seriile onomastice noi la Callatis și în general rare în lumea pontică de Sinope; prezența unui produs de Ikos etc., sau eventuala recunoaștere a unor importuri anterioare timbrajului clasic.

Se dovedește o dată în plus că amforologia rămâne un câmp de cercetare deschis, în care "surprizele", deși limitate, sunt posibile.

1. HERACLEEA PONTICA

1.1. Ștampile cu două nume (grupele II și III tipologice)

1. Inv. 17258. Mangalia, **passim** (Pl. I)

Εὔπορος]

ἐπὶ Ἀνδρόνικου]

Tip Brashinskii, 1980, cat. 347; Εὔπορος : **Callatis**, 1969, nr. 818, în altă combinație de nume; Ἀνδρόνικος : **Callatis**, 1979, nr. 27; **Callatis**, 1983, nr. 85, 86.

2. Inv. 180. Mangalia, **passim** (Pl. II)

Ștampilă triunghiulară; în interior, ștearsă, imaginea unui ciorchine.

Ἀρτέμων ἐπὶ [Καρακίδης]

Pentru ștampile de același tip cu numele Καρακίδης, Brashinskii 1980, nr. 399-425.

3. Inv. 2622. Mangalia, **passim**. (Pl. I, VII)

Gât amforă cu profil elipsoidal; două incizii circulare la partea superioară.

Ἀττης

ciorchine (?)

ἐπὶ Λύκωνος]

Λύκων : **Callatis**, 1969, nr. 824.

4. Inv. 11285 Mangalia, 1963, **passim** (Pl. II)

[ἐπὶ Πυθόκλ] εο[ς]

[Φίλις] κος

Reconstituire ipotetică după Brashinskii, 1980, nr. 450.

5. Inv. 36189 (=11680) Mangalia, 1963, **passim** (Pl. VII)

Σατύρισκος

măciucă

ἐπὶ Σατύρο[υ]

Σατύρισκος : **Callatis**, 1969, nr. 849.

6. Inv. 11685. Mangalia, 1963, **passim** (Pl. II)

Βόστρυ(χος)

cerc (?)

Εὐρυφ(ών)

În diverse combinații, numele apar la Brashinskii, 1980; **tot acolo**, nr. 289-290, semnul "cerc (simbol solar)?", cu numele lui Εὐρυφών.

7. Inv. 2637. Mangalia, *passim* (Pl. I)
Μαλακῶν
kantharos
Ἀμφίτας
Aceeași legendă, **Callatis**, 1979, nr. 22 (inv. 217).
8. Inv. 11682. Mangalia, 1963, *passim* (Pl. VII)
Σατύρισκο[ς]
Σπίνθαρο[ς]
Tip Brashinskii, 1980, nr. 325
9. Inv. 36170. Mangalia, *passim* (Pl. I, II)
Σιλανός
Ἔωρος
- 1.2. **Ștampile cu un singur nume (grupele I și IV tipologice)**
10. Inv. 10686. Mangalia, *passim*
Ștampilă englică pe gât.
Ἀγήσιος
11. Inv. 11681. Mangalia, 1963, *passim* (Pl. VII)
Ștampilă în cartuș dreptunghiular, cu litere în relief.
Ἀγήσιος
12. Inv. 10242. Mangalia, *passim* (Pl. I)
Ștampilă englică pe toartă.
Ἀριστο-
κράτεο[ς]
Tip **Albești**, 1986, nr. 9; 1993, nr. 474(116)-477(119).
13. Inv. 10243. Mangalia, *passim* (Pl. II)
Ștampilă englică pe toartă.
[Ἀρισ]το-
[κράτ]εος
14. Inv. 37982. Mangalia, *passim* (Pl. II)
Ștampilă englică pe toartă.
[Ἀρισ]τοκράτ[εος]
Tip **Albești**, 1986, nr. 20.
15. Inv. 16668. Mangalia, 1959, *passim* (Pl. I)
Ștampilă englică pe toartă; **niu** invers.
Μενίπ -
που
Tip **Albești**, 1993, nr. 487(129).
- 1.3. **Ștampile anepigrafice**
16. Inv. 2621. Mangalia, *passim* (Pl. VII)
Englic pe gât, palmetă și caduceu.

2. THASOS

2.1. Ștampile de tip vechi

2.1.1. Grupa F (370-350 a.Chr.)

17. Inv. 10457. Mangalia, 1959, grup sanatorial (Pl. II)
[Ἀρισ]τείδης Θεοσι(.ν) Καλ[λι(φῶν)]*
Eros ingenuncheat

- Tip Bon, 298; **Histria**, 1996, nr. 71.
 Poenaru-Bordea, 1986, p. 341 și n.39 îl citează ca timbru inedit la Muzeul din Constanța; citat și de L. Buzoianu, 1986, p. 409.
18. Inv. 9971. Mangalia, **passim** (Pl. II)
 [Ἀρισταγόρης*] Ἀρχέστρα(τος)
 candelabru
 [Θ]ασίωv
 Tip Bon, 276; **Histria**, 1996, nr. 545.
 Garlan, 1986, p. 233, atelier Kalonero; **Ibid.**, p. 234, n. 4; Poenaru-Bordea, 1986, p. 341, n.40 îl citează ca tip inedit.
19. Inv. 10441. Mangalia, **passim**.
 Inscriptia ștearsă.
 [Θάσιον ἸΠανφάης]
 arc
 [Π]α[υσαν(ας)]*
 Reconstituire după **Histria**, 1996, nr. 53. Pentru ștampile de eponim aflate la Poarta lui Hermes (incinta thasiană) în context 360-350 a.Chr., vezi Garlan, 1986, p. 268 și n.72.
20. Inv. 36180 (=11661). Mangalia, 1963, Poștă (Pl. I, II)
 Θασίωv
 phială; xoano -
 nul Athenei
 Ἡρακλει(...)*
 Tip. Bon, 699; **Histria**, 1996, nr. 58; citat de Poenaru-Bordea, 1986, p. 346, n. 73.
- 2.1.2. **Grupa G** (350-340 a. Chr.)
21. Inv. 9925. Mangalia, **passim** (Pl. II)
 Ἀμ[φανδρος Ἰθαίοι(.v)] Σκύμνο[ς]
 hermă
 Tip Bon, 203; **Tomis**, 1992, p. 126, nr. 5; **Kabile**, 1995, nr. 2-6. Garlan, 1986, p. 233, atelier Molos; exemplar citat de Poenaru-Bordea, 1986, p. 341, n.48.
22. Inv. 9992. Mangalia, **passim** (Pl. II)
 [Ἀριστο(κ...)]
 capră
 [Τι]μ[ησ(ίθεος)]*
 Reconstituit după Canarache, 119 = **Histria**, 1996, nr. 124; **Kabile**, 1995, nr. 8; vezi și Garlan, DHA, 8, 1982, p. 152, nr. 129.
23. Inv. 36183 (=11679). Mangalia, 1963, **passim** (Pl. II)
 [Ἰπ]πίδης Θασίω[v] Μεγα[κλειδης]*
 tabletă votivă
 Tip Bon, 875; **Histria**, 1996, nr. 128; exemplar citat și de Garlan, 1986, p. 262; de asemenea, Poenaru-Bordea, 1986, p. 342, n. 51.
24. Inv. 38360. Mangalia, 1959, grup sanatoriu (Pl. I)
 [Θ]άσιον Ἰ Πει(...)|Ἀυ[σίκ|λ]ης*
 greiere
 Tip Bon, 1118 (vezi corectura la Garlan, 1986, p. 259); **Histria**, 1996, nr. 145; exemplar identic și la **Tomis**, 1995, nr. 10.
25. Inv. 16667. Mangalia, 1959 (Pl. II, IX)

[.]ικράτεος

κεραμάρχης

Πυθίων

Heracles

arcas

Πυθίων I; vezi Garlan, 1986, p. 232, referiri la termenul de κεραμάρχης; Debidour, 1986, p. 314, n. 19

26. Inv. 38361 (=11658). Mangalia, 1963, bloc L, Poștă (Pl. II, IX)

[Θασί[ων Πυ]θ[ό]λεως ...Ι.....ων]

satir dansând

Tip **Histria**, 1996, nr. 153; **Tomis**, 1992, p. 126.

27. Inv. 38356 (=11659). Mangalia, 1969 (Pl. II)

Ștampilă ilizibilă aplicată oblic; se păstrează simbolul: scut rotund și **pilos** (simbol eponimic).

[Θ]ασί[ων Ι]Ἀριστόλεως *

scut; pilos

Reconstituit după Garlan, 1986, p. 261, nr. 3 și fig. 43 j; este citat un exemplar Callatis la Institutul de arheologie București, probabil același cu exemplarul nostru; vezi și **Histria**, 1996, nr. 172.

28. Inv. 36163. Mangalia, **passim** (Pl. II, IX)

Θασί[ων]

pilos; bucraniu

[Λεω]φά [I]νης *

Tip Bon, 1103; **Histria**, 1996, nr. 174; **Callatis**, 1969, nr. 287 (inv. 9991); citat și de Garlan, 1986, p. 261, n. 5.

2.2. Ștampile de tip recent

2.2.1. Perioada de început a timbrajului recent

29. Inv. 36182 (= 11669). Mangalia, 1963, **passim** (Pl. I)

Tip Ἀρότης sau Παντιμίδης. Din ștampilă se păstrează numai simbolul: câine în mers spre dreapta. Pentru nume și simbol, vezi Garlan, 1986, p. 248-249 și n.2; **Ibid.**, fig. 35 e, f; Avram, **Histria**, 1996, nr. 181 și 184 (dată propusă 329-326 a.Chr.). Un Παντιμίδης este citat la Callatis, Poenaru-Bordea, 1986, p. 342, n. 55, dar recunoscut la Th. Sauciuc-Săveanu, *Dacia*, 1, 1924, p. 150, nr. 5.

30. Inv. 10496. Mangalia, 1959, grup sanatorial (Pl. II)

[ἐ]π[ι] Τηλεφάνεος]

kantharos

[Θασί[ων]

Τηλεφάνης II; Garlan, 1986, p. 268; Debidour, 1986, p. 321 și n. 79; Avram, **Histria**, 1996, dată cca. 329-326 a.Chr.

2.2.2. Garlan, grupa A; Debidour, grupa I

31. Inv. 38358 (=11650). Mangalia, 1963, Poștă. (Pl. II)

Θασί[ων]

rodie?

Ἀρέτ[ων]

Tip **Histria**, 1996, nr. 198, 565 (simbol interpretat "cithare?"); **Ibid.**, eponim datat 325-317 a.Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 338 citează 4 exemplare cu acest nume.

32. Inv. 38359 (=11667). Mangalia, 1963, Poștă. (Pl. II)
 [Θ]ασ[ω]ν
 ciorchine
 [Δεῖαλκος]
 Reconstituire după Bon, 655; **Histria**, 1996, cat. 211. Atelier Molos; Avram, **loc. cit.**, eponim datat 325-317 a.Chr.
33. Inv. 36164. Mangalia, **passim** (Pl. I, IX)
 Buză "Pridik"; urme de vopsea roșie sub buză.
 [ʼA] ριστοφῶν
 seceră
 Θασίων
 Ἀριστοφῶν I. Garlan, 1986, p. 244; Debidour, 1986, p. 330; Avram, **loc. cit.**, 325-317 a.Chr.
34. Inv. 11475. Mangalia, **passim** (Pl. II)
 [Θασ]ίων
 kantharos
 [Ἀριστοτέλης]
 Tip Bon, 373; **Histria**, 1996, nr. 227; **Tomis**, 1992, nr. 29-30; Garlan, 1986, p. 244; Debidour, 1986, p. 330; Avram, **loc. cit.**, 325-317 a.Chr.
35. Inv. 36184 (=11675). Mangalia, **passim** (Pl. II, IX)
 Θασί[ων Τιμ]αρί[χ]ιδά
 litera Ξ
 Tip Bon. 1619; Garlan, 1986, p. 244; Debidour, 1986, p. 330; Avram, **loc. cit.**, 325-317 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 338 citează 3 exemplare de la Callatis.
36. Inv. 10388. Mangalia, **passim** (Pl. II)
 [Θασί]ων Ἡρόφ[ων]
 litera Γ
 Tip **Histria**, 1996, nr. 236. Numele acestui eponim se suprapune uneori peste cel al lui Τιμαρχίδας; Debidour, 1986, p. 322, fig. 10; Garlan, 1982, pl. II, 14 = Debidour, 1986, p. 322, fig. 9; Avram, **loc. cit.**, 325-317 a. Chr. Nume cunoscut la Callatis; vezi Poenaru-Bordea, 1986, p. 338, 342.
37. Inv. 10052. Mangalia, **passim** (Pl. II)
 Ἡρά[κλει(τος)] Ἰ Θασίων
 tolbă cu arc; litera Γ
 Tip Bon, 717 b; Garlan, 1986, p. 244; Debidour, 1986, p. 330; Avram, **loc. cit.**, 325-317 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 345, n. 72 citează ca inedite mai multe exemplare.
38. Inv. 10456. Mangalia, 1959, grup sanatorial (Pl. II)
 [Θασίων] Ἡράκ[λ]ιδ[ε]ιτος
 arc; litera H
 Tip **Callatis**, 1969, nr. 61 (inv. 9922); Bon, 717 d.
- 2.2.3. **Garlan, grupa B**
39. Inv. 9933. Mangalia, **passim** (Pl. II)
 Δ[εινώ]πας
 găleată
 Θασίων

Tip Bon, 579; Debidour, 1986, p. 331, grupa III; Avram, **loc. cit.**, 310-295 a. Chr.

40. Inv. 9981. Mangalia, **passim** (Pl. II)

Δεινώπας

cap feminin

Θασ[ίων]

Probabil Bon, 583; **Kabile**, 1995, nr. 38.

41. Inv. 10648. Mangalia, **passim** (Pl. II)

[Δε]ινώπ[ας]

vas

[Θ]ασίων

2.2.4. **Garlan, grupa C**

42. Inv. 10730. Mangalia, 1958, **passim** (Pl. II)

Inscripție dispusă pe laturile scurte ale ștampilei.

Εὐαλκίδ[ης]

aripă

[Θ]ασίων

Tip Garlan, 1979, p. 235, nr. 22; atelier Koukos. Exemplar citat ca inedit de Poenaru-Bordea, 1986, p. 348, n. 84; Debidour, 1986, p. 331, grupa a III-a; Avram, **loc. cit.**, 310-295 a. Chr.

43. Inv. 957. Mangalia, **passim** (Pl. II)

[Θασ]ίων

arc

[Ε]ὐαλκίδου

44. Inv. 36179 (=11672). Mangalia, 1963, Poștă (Pl. I)

Θασίων

pithos

Ἰσοδίκος

Tip Bon, 897; **Histria**, 1996, nr. 304; Poenaru-Bordea, 1986, p. 338 citează la Callatis 7 exemplare cu numele lui Ἰσοδίκος. Debidour, 1986, grupa a III-a; Avram, **loc. cit.**, 310-295 a. Chr.

45. Inv. 10148. Mangalia, **passim** (Pl. II)

Θασίων

seceră

[Ἰ]σοδίκος

Tip Bon, 888; **Histria**, 1996, nr. 300.

46. Inv. 10493. Mangalia, **passim** (Pl. I)

[Θα]σίων

rodie

[Ἰ]σοδίκος

Tip Garlan, 1986, fig. 37/o; atelier Vamvouri Ammoudia.

47. Inv. 10647. Mangalia, 1962, str. Oituz, canalizare (Pl. II)

Θασίων

broască țestoasă

Κριτίας

Debidour, 1986, p. 331, grupa a III-a; Avram, **loc. cit.**, 310-295 a. Chr.

48. Inv. 36181 (=11678). Mangalia, **passim** (Pl. I)

[Θ]ασ[ίων]

seceră

[Ἡρόδο[το]ς]

Tip Bon, 733; Debidour, 1986, grupa a III-a; Avram, **loc. cit.**, 310-295 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339 citează 4 exemplare cu numele acestui eponim.

49. Inv. 10389. Mangalia, **passim** (Pl. II)

Inscripție dispusă pe laturile scurte.

[Θασίων]

vas (crater)

[Ἡρόδοτος]

Tip Bon, 741.

50. Inv. 226. Mangalia, **passim** (Pl. II)

Ștampilă aplicată de două ori.

Θασίων

roată

Πυθίων ←

Πυθίων V; Tip **Callatis**, 1969, nr. 175; Debidour, 1986, grupa a IV-a (310-300 a. Chr.); Avram, 1996, cca. 286-274 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339 citează 17 exemplare la Callatis.

51. Inv. 10498. Mangalia, **passim** (Pl. II)

[Θα]σίων

polonic

[Κύχ]ρις

Tip **Histria**, 1996, nr. 411; probabil și **Callatis**, 1969, nr. 114-115; Debidour, 1986, p. 332, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, 286-274 a. Chr.

52. Inv. 10128. Mangalia, **passim** (Pl. II)

Θασ[ί]ων[v]

hermă

Κύχρις]

53. Inv. 2432. Mangalia, **passim** (Pl. I)

[Π]ουλυάδου

arșic

[Θα]σίων

Garlan, 1986, p. 245, atelier Kalonero; **Ibid.**, p. 252, fig. 38 n; Debidour, 1986, p. 316, n. 42 și p. 331, grupa a IV-a; Avram, **loc. cit.**, cca. 286-274 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339, citează 4 exemplare.

2.2.5. Garlan, grupa D

54. Inv. 2573. Mangalia, 1994, biserica catolică (Pl. III)

Θασίων

vas (oenochoe)

Πρηξιπολ[ις]

Debidour, 1986, p. 316, n. 42 și p. 332, începutul sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, cca. 273-267 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339 citează 7 exemplare.

55. Inv. 2617. Mangalia, **passim** (Pl. I)

Θασίων

thymiaterion

Πυθίων IV; Tip Bon, 1482; **Histria**, 1996, nr. 443; Debidour, 1986, p. 316, n. 42 și p. 332, începutul sec. III a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339, citează 9 exemplare. Avram, **loc. cit.**, cca. 273-267.

56. Inv. 2928 Mangalia, **passim** (Pl. III)

Θασίω[v]

ihymiaterion

Πυθίων

57. Inv. 10390. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Ἡροφῶντι[ος]

tolbă?

[Θασίων]

Ἡροφῶν I. Tip **Histria**, 1996, nr. 459 (atelier Koukos = "tortă"); Debidour, 1986, p. 332, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, cca. 266-255 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, citează 6 exemplare la Callatis.

58. Inv. 11449. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Ἡροφῶντος]

tolbă

[Θασίων]

59. Inv. 10086. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Θ]ασίων

strigiliu; vas

[Κλεόστ]τ[ρα]το[ς]

Tip **Callatis**, 1969, nr. 86 (colecția Severeanu); atelier Molos; Debidour 1986, p. 333, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, 266-255 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 348, n. 101, citat ca inedit.

60. Inv. 16662. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. I, III)

Θασίων

strigiliu; vas

[Κλ]εόστρατος

61. Inv. 11450. Mangalia, **passim** (Pl. III)

Θασίω[v]

kantharos

[Θεόπομ]πο[ς]

Tip. Bon, 818; **Callatis**, 1969, nr. 68-71 (alte numere de inventar); atelier Molos; Debidour, 1986, p. 333, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, 266-255 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339, citează 21 exemplare cu acest eponim.

62. Inv. 10581. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Θασίων]

simbol incomplet

[Θεόπομ]πος

63. Inv. 9934. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Αι]σχυρ [ίων]

HB liră

[Θ]ασίω[v]

Αισχυρίων II; tip Bon, 112; **Histria**, 1996, nr. 481. Garlan, 1986, p. 246, atelier Molos; Debidour, 1986, p. 333, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**,

266-255 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339 și 348 citează 5 exemplare la Callatis, dintre care 3 exemplare cu simbol "liră".

64. Inv. 9986. Mangalia, **passim** (P. III)

[Θ]ασί[ων]

cap feminin cu cască

[Δια]γόρας

Debidour, 1986, p. 333, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, 266-255 a. Chr.

2.2.6. **Garlan, grupa E**

65. Inv. 36177 (=11666). Mangalia, **passim** (Pl. I)

Θασίων

toc cu săgeți

Λύσανδρος

Tip **Callatis**, 1969, nr. 127 (inv. 10111); **Callatis**, 1988, nr. 56-58; Debidour, 1986, p. 333, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, 254-240 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339, citează 13 exemplare.

66. Inv. 4911. Mangalia, **passim** (Pl. I)

Θασίων

figură bărbătească cu

braț întins; stea

[Π]ολύων

Tip Bon, 1389-b; **Callatis**, 1969, nr. 140; **Kabile**, 1995, nr. 80. Debidour, p. 332, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, cca. 254-240 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339 citează 20 exemplare la Callatis.

67. Inv. 2441. Mangalia, **passim** (Pl. I)

Θασίων

stea; găleată

Φανόλεως

Debidour, 1986, p. 333; Avram, **loc. cit.**, cca. 254-240 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339, 12 exemplare.

68. Inv. 9988. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Θασίω]ν

kantharos

[Ἀριστοφά]νης

Ἀριστοφάνης II; eventual tip Bon, 409*, Debidour, 1986, p. 332, prima jumătate a sec. III a. Chr.; Avram, **loc. cit.**, 254-240 a. Chr.; Poenaru-Bordea, 1986, p. 339, citează 16 exemplare la Callatis.

2.2.7. **Garlan, grupa F**

69. Inv. 10032. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Θα]σίων

bufniță

[Ἀργεῖος]

Tip Bon, 243; **Callatis**, 1983, p. 160, nr. 2; atelier Molos; Debidour, 1986, p. 332, prima jumătate a sec. III a. Chr.; nume citat și de Poenaru-Bordea, 1986, p. 339 (două exemplare) și p. 344.

70. Inv. 9967. Mangalia, **passim** (Pl. III)

Θασίων

vas

[Ἀ]ργεῖος

2.3. Ștampile cu legenda nereconstituită

71. Inv. 36178 (=11677). Mangalia, 1963, **passim** (Pl. III)

Fragment buză "Pridik"; urme de vopsea roșie la baza tortii.

Ἀ[ρ]ιστοφ[....]

crustaceu

72. Inv. 10640. Mangalia, **passim** (Pl. III)

Θασίλω[ν..... | ... | ...]

Etniconul este scris pe latura scurtă, dreaptă, a ștampilei.

73. Inv. 10649. Mangalia, **passim** (Pl. III)

Θα[σίων] Π[... |]ς

simbol neclar (cap masculin ?)

74. Inv. 10570. Mangalia, **passim** (Pl. III)

Legenda ștearesă; simbolul păstrat parțial: taur atacând. Eventual, Bon, 1503 (Πυλάδης). Pentru același simbol, vezi și **Callatis**, 1988, nr. 6 (cu eponimul Τηλέμαχος; din păcate, fotografia este slab vizibilă).

75. Inv. 17251. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. I)

Fragment cu buză "Pridik"; ștampilă aplicată oblic.

[.....]

amforă

[Θα]σίων

3. SINOPE

3.1. Grupa a II-a

76. Inv. 36173. Mangalia, **passim**, 1963 (Pl. I)

[Ἡ]ρωνύμου

ἄστυνό(μου) floare

Ποσειδῶ(νιος)

Tip Pridik, 1917, p. 90, nr. 578 (fără simbol); Brashinskii, 1980, nr. 621 (simbol interpretat "ciorchine"). Conovici, 1998, grupa II-a.

77. Inv. 2441. Mangalia, **passim** (Pl. I)

ἄστυνόμου

Ποσιδείου τοῦ

Ἡφαιστοδώρου]

Tip **Callatis**, 1979, nr. 29 (de corectat aici nr. inv. 950 și nu 9950); **Histria**, 1998, nr. 34-35. Grakov, grupa III; Conovici, 1998, subgrupa II-c.

78. Inv. 36174 (=11670). Mangalia, 1963, **passim** (Pl. I)

[Πατ]άκου

[ἄστυ]νό(μου) taur

[Κλεαί]νε(του)

Tip Pridik, 1917, p. 95, nr. 697. Grakov, grupa II; Conovici, 1998, subgrupa II-c.

3.2. Grupa a III-a

79. Inv. 10654. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Πασιχά]ρου

[ἄστυνό] μου tortă

[Τε]ύθρα

Acceasi legendă, Pridik, 1917, p. 95, nr. 696 (lipsă simbolul). Grakov, grupa III; Conovici, 1998, subgrupa III-c (Πασιχάρης 1 Φαινίππου).

80. Inv. 38004. Mangalia, **passim** (Pl. III)

Ștampilă aplicată de două ori.

Πα[σιχάρο]υ kantharos

άστυ[νόμου]

3.3. Grupa a IV-a

81. Inv. 16660. Mangalia, 1959 (Pl. III)

άστυνόμου

*Ατταλου profil masculin

Θύος și floare

În diverse combinații, vezi astynomul în **Callatis**, 1969, nr. 421-424.

82. Inv. Inv. 10531. Mangalia, **passim** (Pl. I)

άστυνομοῦν(τος)

Ἑστιαίου kantharos

Τεύθρα

Tip **Callatis**, 1969, nr. 482 (corectat). Conovici, 1998, Ἑστιαῖος 1 (= Ἰστιαῖος 3).

83. Inv. 36163. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[άστυ]νόμου

[Ἰστι]αίου kantharos

[Κινώ]λιος

Tip **Callatis**, 1989, nr. 17.

84. Inv. 11460. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[άστυνόμου]

[Δημητρίου τοῦ] crater

[Θ]ευγν[ή]του

85. Inv. 10609. Mangalia, **passim** (P. III)

Φιλοκράτη[ς]

άστυνόμο[υ] kantharos

Διον[υσ]ίου

Tip Conovici, 1998, nr. 121 (= Διονύσιος 3 Ἀπολλοδώρου); **Callatis**, 1969, nr. 459.

86. Inv. 36168. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Ἡρακλ]εΐδης

[άστυνόμου] arc în tolă

Καλλισθ[ένου]

Tip **Callatis**, 1969, nr. 490 (simbol neidentificat); **Callatis**, 1989, nr. 182; Conovici, 1998 = Καλλισθένης 1 Νόσσου.

87. Inv. 9840. Mangalia, **passim** (Pl. III)

Ψά[μμ]ις

άστυνόμου

Καλλισθένου

→ arc în tolă

88. Inv. 37974. Mangalia, **passim** (Pl. III)

[Καλλισθένης]

[άστυ]νόμου crater

Ἀρ[τεμ]ιδώ[ρου]

- Tip Pridik, 1917, p. 92, nr. 633; Conovici, 1998, nr. 158 (= 'Αρτεμίδωρος 2 Γλαυκίου).
89. Inv. 11457. Mangalia, **passim** (Pl. III)
[άστυνόμου]
'Αντιμ[ά]χ[ου] corn
N[ι]κί[ας]
Tip Conovici, 1998, nr. 183 (= 'Αντίμαχος 2 Θεωπρόπου); **Callatis**, 1969, nr. 1173 (teritorium).
90. Inv. 37969. Mangalia, **passim**
[.....]
[άστυνό] μου corn
'Αντιμάχ[ου]
91. Inv. 33640. Mangalia, **passim**
άσ[τ]υνόμου
Αισχίνου ciorchine
[Φι]λοκράτης
Tip Conovici, 1998, nr. 206 (simbol "ciorchine" = Αισχίνης 4 Ἴφιος); **Callatis**, 1969, nr. 368; **Callatis**, 1988₂, nr. 41-42; **Callatis**, 1989, nr. 55.
92. Inv. 37977. Mangalia, **passim** (Pl. III)
άστυνόμου
[Ἐ]καταίου tirs
Tip Brashinskii, 1980, nr. 602-603; **Callatis**, 1969, nr. 473; **Callatis**, 1988, nr. 70-71.
Conovici, 1998, Ἐκαταῖος 2 Λαμάχου.
93. Inv. 9904. Callatis, **passim** (Pl. III)
άσ[τ]υνό]μου
'Εκ[αταί]ου το-
ῦ Λα[μάχ]ου
tirs culcat
Tip Conovici, 1998, nr. 235 (fabricant Δᾶς).
Diverse dispuneri ale legendei, **Callatis**, 1969, nr. 545-551.
94. Inv. 37972. Mangalia, **passim**
[άστυνόμο]υ
[Δημητρίο]υ cap cu
[.....] coroană
Conovici, 1998, Δημήτριος 3 Ἡροξένου.
95. Inv. 11465. Mangalia, **passim** (Pl. III, V)
[άστυ]νό]μου
[Δη]μη[τρ]ίου cap cu
[.....] coroană
96. Inv. 9660. Mangalia, **passim** (Pl. III)
[άστυνόμου]
Εὐχα[ρίσ]του floare
Στέφανος
Tip **Callatis**, 1989, nr. 110; Brashinskii, 1980, nr. 619-620 (nu este menționată vreo emblemă). Grakov, diverse grupe; Conovici, 1998, grupa a IV-a, Εὐχάριστος 2 Δημητρίου.

97. Inv. 41043. Mangalia, 1963, canalizare (Pl. I, III)
 [ἄ]στυνόμου
 [Εὐ]χαρίστου floare
 [.....]σίου
 Producător probabil Σωσίου (sugestie N. Conovici)
98. Inv. 37968. Mangalias, **passim** (Pl. III)
 [ἄστυν]ο[μος]
 [Ἄριστ]ίων Satir
 [Νουμ]ήνιος
 Tip Pridik, 1917, p. 64, nr. 53; **Callatis**, 1989, nr. 119; aceeași legendă, **Callatis**, 1969, nr. 402 (numele producătorului în genitiv). Conovici, 1998, Ἄριστίων Ἀριστίππου.
99. Inv. 10449. Mangalia, **passim**
 Numerele 99-101, **sigma** pătrat.
 [ἄστυνόμου]
 Ἰκ[εσίου] pasăre
 Νουμήνιος
 Tip **Dacia VII-VIII**, 1937-1940, p. 269, nr. 79; **Callatis**, 1988₂, nr. 79; **Albești**, 1998, nr. 324. Conovici, 1998, Ἰκέσιος 2 Ἐστιάου.
100. Inv. 37973. Mangalia, **passim** (Pl. IV)
 ἄ[στυνόμου]
 Ἰ[κεσ]ί[ου] pasăre spre
 [Σάγαρ]ις stânga
 Tip **Tomis**, 1992, nr. 154; Conovici, 1998, nr. 324.
101. Inv. 248. Mangalia, **passim** (Pl. I)
 [ἄστυνόμου]
 Ἰ[κε]σίου pasăre
 [το]ῦ Ἐσ(τία)ίου spre dreapta
 Ἰ[Ηφ]αίστιος
 Tip **Callatis**, 1989, nr. 145-146; Conovici, 1998, nr. 310.
- 3.4. **Grupa a V-a**
102. Inv. 37997. Mangalia, **passim** (Pl. IV)
 ἄστ[υνόμου]
 Ἰφιος [τοῦ Ζωπύ]
 ρου Ἐρ[μῶν]
 Conovici, 1998, subgrupa V-a.
103. Inv. 16665. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. IV)
 [ἄστυνó] μου
 Ναύπωνος τοῦ acrostil
 Καλλισθένου
 Μίδας
 Conovici, 1998, subgrupa V-b. Asocierie atestată la Pridik, 1928, A. 160 a.
104. Inv. 3175. Mangalia, **passim** (Pl. I)
 [ἄστυνόμου]
 Πυ]θοχρήστου ramură
 τοῦ Ἀπολλωνίδου

Ἀπατούριος

Tip **Callatis**, 1969, nr. 577 și 1125; **Albești**, 1993, nr. 522. Conovici, 1998, subgrupa V-b.

105. Inv. 36165. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

ἄστ[υνόμου]

Ἰκεσ[ίου τοῦ]

Βαχ[χίου]

Ἀτῶ[της]

Tip **Callatis**, 1983, nr. 63; Conovici, 1998, subgrupa V-b.

106. Inv. 36166. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

ἄστυνόμου

Ποσιδείου

divinitate cu cornul abundenței

τοῦ Θεαρίωνος sprijinită pe fus de coloană.

Πάφης

Tip Conovici, 1998, nr. 450 (considerată combinație nouă; **Ibid.**, subgrupa V-b.

107. Inv. 11458. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

[ἄστυνόμου]

divinitate cu cornul abundenței

[Ποσιδε]ίου

sprijinită pe fus de coloană.

[τοῦ Θεαρίω]νος

[.....]ς

108. Inv. 10453. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

[ἄστυνό] μου

[Μ]αντιθέου leu

[τ]οῦ Πρωτα

[γ]όρου Μενίσκος

Tip Conovici, 1998, nr. 459.

Aceeași legendă, variantă de dispunere, Satu Nou, 1991, nr. 130.

109. Inv. 17254. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. IV)

ἄστ[υνόμου]

Λεωμέδοντος călăreț

τοῦ Ἑ[πι]δήμου

[.....]

Conovici, 1998, subgrupa V-c.

110. Inv. 11109. Mangalia, **passim**

ἄστυνόμου

Πασιχάρου

caduceu

τοῦ Δημητρίου

[.....]

Tip **Callatis**, 1969, nr. 567 (r. 1 întregit ἄστυνομοῦ[ντος]. Conovici, 1998, subgrupa V-c.

111. Inv. 11453. Mangalia, **passim**

[ἄστυνόμου]

Ἀθ[ηνί]που [τοῦ]

Μη[τ]ροδ[ώρου]

[.....]

Conovici, 1998, subgrupa V-c.

112. Inv. 2431. Mangalia, 1991, **passim** (Pl. IV)
 ἄστυνόμου
 Ἀθηνίππου stea
 τοῦ Μητροδώρου
 Ἀπατούριος
 Tip Pridik, 1917, p. 61, nr. 1. **Satu Nou**, 1991, nr. 198-200; o amforă întreagă la F. Dereli, Y. Garlan, *Anatolia Antiqua*, 5, 1997, p. 202 și fig. 2/12, 5/12.
113. Inv. 2430. Mangalia, **passim** (Pl. IV)
 [ἄστυνόμου]
 Μητρο[δώρο]ν τοῦ Helios
 Ἀθηνίπ[π]ου
 [Ἡ]ρα[κλεῶν]
 Conovici, 1998, subgrupa V-d. Numele producătorului ipotetic reconstituit.
114. Inv. 1763. Mangalia, **passim** (Pl. IV)
 Gât de amforă cu una dintre torti ștampilată.
 ἄστυνό[νου] rest de simbol; probabil
 Πρωταγώρο[υ] Nike cu ramură de
 τοῦ Κυνίσκου palmier
 Ἀπατούριος
 Conovici, 1998, subgrupa V-d; analogii la Sinope (D. Robinson, *AJA*, 9, 1905, p. 299/11; informație N. Conovici).
- 3.5. **Ștampile de producători**
115. Inv. 1487. Mangalia, **passim** (Pl. IV, VII)
 Gât de amforă sinopeană; una din torti poartă ștampilă dreptunghiulară îngustă.
 Ἡραίωνος
 Tip Conovici, 1998, nr. 607-608.
116. Inv. 10596. Mangalia, **passim** (Pl. IV)
 Θυαῖας
 Grakov, producător grupele I, III și V; pentru acest producător în grupa a IV-a, Conovici, 1998, nr. 238-239 (astynom Ἑκαταῖος 2 Λαμάχου).
117. Inv. 11476. Mangalia, **passim** (Pl. IV)
 [Π]ρῶ[τος]
 Reconstituire probabilă; tip **Callatis**, 1989, nr. 192-193; **Satu-Nou**, 1991, nr. 78 (cu simbol capul lui Heracles). Grakov, grupele IV, V și VI.
118. Inv. 9824. Mangalia, **passim** (Pl. IV)
 Σινω[πίωνος τοῦ]
 Ἀντισ[θένους]
- 3.6. **Alte ștampile**
119. Inv. 37971. Mangalia, **passim** (Pl. IV)
 [...]ασίων kantharos
 [ἄσ]τυνόμου ciorchină
 [.....]
 completat:
 [Ἐρ]γ[ασίων]
 [ἄσ]τυνόμου
 [Διονυσίου]

de Conovici după Garlan, CRAI, 1990, p. 498-499, cu ilustrație.

120. Inv. 11451. Mangalia, **passim**

[.....]

[.....] picior

[.....]του kantharos (?)

4. RHODOS

4.1. Nume de eponimi

4.1.1. Perioadele (I)-II

121. Inv. 10582. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. IV, IX)

soare

Ἀγῆσιππος

Tip **Olbia**, 1964, nr. 172. Numele este înregistrat și la **Tomis**, 1992, nr. 332*.

122. Inv. 17255. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. IV)

Ștampilă rectangulară.

ἐπὶ Ὀνα -

σάνδρου

Tip **Albești**, 1990, nr. 462(50); Pridik, 1917, p. 15, nr. 293 aceeași dispunere, însă cu simbol în partea stângă. Pentru nume, Grace, 1952, p. 529; Grace- Pétrapoulakou, 1970, p. 301 (perioada a II-a).

123. Inv. 36185 (=11676). Mangalia, **passim** (Pl. IV)

[ἐπ]ὶ Ἐπ[ι] -

[χ]άρμου

Eponim, Grace, 1953, p. 123; eadem, **Middle Stoa**, p. 8, n. 15; G. Jöhrens, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 499, n. 7.

124. Inv. 15649. Mangalia, 1966, str. Ștefan cel Mare, canalizare (Pl. IV)

Ștampilă circulară; toartă cu curbă lină.

ἐπὶ Μυτίωνος [B]αδρομίου

floare de rodie

Grace, 1953, p. 123, nr. 117. Eponim cunoscut pe un exemplar întreg cu numele lui Μενεκράτης I, la Badalianț, 1976, p. 39.

125. Inv. 16656. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. IV)

soare ἐπὶ Παυ -

[σανία]

Tip **Albești**, 1987, nr. 123(6); la bibliografia citată **tot acolo**, vezi Grace- Pétrapoulakou, 1970, E 12 și p. 293; P.M. Wallace Matheson, M.B. Wallace, Hesperia, 51, 3, 1982, p. 317 (cca. 240-230 a. Chr.); atelier Θεόδωρος (informație Conovici)

126. Inv. 10303. Mangalia, **passim** (Pl. IV, V)

Ștampilă circulară cu buton; atelier Ἱεροτέλης.

Τιμοκλῆς

Grace, 1952, p. 530. Eponim cunoscut la Callatis pe o ștampilă rectangulară: **Callatis**, 1969, nr. 790; la fel, **Tomis**, 1992, nr. 267.

4.1.2. Perioada a III-a

127. Inv. 10309. Mangalia, **passim** (Pl. IV, VII)

Partea superioară a unei amfore cu ambele torti ștampilate.

a) Αἰνέα Ἀρταμιτίου b) ἐπ[ι] Δαμ]οκλεῦς

floare de rodie

floare de rodie

Pentru Δαμοκλῆς II, vezi Grace-Pétrapoulakou, 1970, p. 290, n.5; Grace, **Middle-Stoa**, p. 44 (appendix 5); **Tomis**, 1992, nr. 313.

128. Inv. 10655. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

ἐπὶ [Δαμο]κλ

[εὔς]

Ἀ[γρι]αν[ίου]

Reconstituire probabilă.

129. Inv. 11477. Mangalia, **passim**

stea cu ἐπ' ἱερέως

8 raze [Κλε]ωνύμου

Κλεώνυμος II, 197 sau 195 a. Chr. Nume cunoscut și la **Tomis**, 1992, nr. 319; atelier Ἀριστείδης; cf. Börker, 1998, catalogul depozitului Pergam, 263.

130. Inv. 11658. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. IV, V)

ἐπ[ὶ Κλεω]

νύμου

Ὑακινθίου

131. Inv. 10308. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

Ștampilă circulară.

[ἐπὶ Συμ]μάχο[υ...]

floare de rodie

Reconstituire ipotetică, după Olbia, 1964, nr. 153-156.

4.1.3. Perioada a IV-a

132. Inv. 10519. Albești, **passim** (Pl. IV, V)

ἐπὶ Αὐτοκ

ράτευς Ὑα -

κινθίου

Grace, 1952, p. 529; **Callatis**, 1969, nr. 714. Pentru o datare mai exactă, vezi Roland Étienne, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 45-47.

4.1.4. Perioada a V-a

133. Inv. 10317. Mangalia, **passim** (Pl. IV, VIII)

Partea superioară a unei amfore cu ambele torti ștampilate.

a) hermă

b) [ἐπὶ Θερ]σάν

Κάλλω[νος]

δρο[υ]

[.....]

Grace, **Middle Stoa**, p. 13, n. 24, eponim datat cca. 141-135 a. Chr.

B.4.2. Ștampile de producători

4.2.1. Perioadele (I)-II

134. Inv. 10297. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

[Ὑακιν]θίου

[Δαμ]ονίκου

Grace-Pétrapoulakou, 1970, cf. E12 și p. 293. Vezi prezența producătorului la **Callatis**, 1969, nr. 715; **Albești**, 1987, nr. 140(23).

135. Inv. 36190 (=11684). Mangalia, 1962, Școală (Pl. VII)

Ștampilă circulară cu buton; se păstrează și gâtul amforei.

ἱε [ροτε]λεῦς

Din bibliografia mai recentă, G. Jöhrens, BCH, Suppl.13, 1986, p. 497-503; J.-Y. Empereur, N. Tuna, BCH, 113, 1989, p. 277-299. Exemplar citat de Buzoianu, 1986, p. 415; nume prezent și la **Albești**, 1987, nr. 146(29).

136. Inv. 16666. Mangalia, 1959, **passim**

Ștampilă circulară; **sigma** lunar.

[M]νησιθεος

floare de rodie

Tip Pridik, 1917, p. 136, nr. 106; **Albești**, 1990, nr. 467(55).

137. Inv. 11464. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

Σῶ[τα]

Grace, **Middle Stoa**, p. 8, n. 15, fabricant datat pe la mijlocul sec. III a. Chr. Vezi prezența lui în **Callatis**, 1969, nr. 782-786; Buzoianu, 1986, p. 415.

4.2.2. Perioada a IV-a

138. Inv. 16659. Mangalia, 1959, **passim** (Pl. IV)

Ἑρμία

Grace-Pétrapoulakou, 1970, cf. E 14; **Tomis**, 1992, nr. 383.

139. Inv. 15651. Mangalia, 1959, Str. Ștefan cel Mare, canalizare (Pl. V)

Μαρσύα

Σμυνθίου

Tip **Callatis**, 1969, nr. 767; Badalianț, 1970, nr. 42, Y. Calvet, **Salamine de Chypre**, III, nr. 53.

4.2.3. Perioada a V-a

140. Inv. 37967. Mangalia, **passim** (Pl. IV)

Εὐκ[λεί]του caduceu

141. Inv. 37999. Mangalia, **passim**

Μ[ῖδα] ciorchine

Nume ipotetic reconstituit.

4.2.4. Perioada a VI-a

142. Inv. 36186. Mangalia, 1963, **passim** (Pl. VI)

[M]ηνοδῶ[ρου]

[Υ]ακινθί[ου]

Producător datat la începutul sec. I a. Chr.; vezi Șelov, **Tanais**, nr. 406.

5. CNIDOS

143. Inv. 10495. Mangalia, **passim** (Pl. VI)

Δωριγ[λήνης]

proră de corabie

Pentru nume, vezi Chr. Börker, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 476, nr. 2.

144. Inv. 10578. Mangalia, **passim** (Pl. VI)

Φίλινλος

proră de corabie

145. Inv. 10500. Mangalia, **passim** (Pl. V, VI)

Ζην(...)

Φίλα(...)

Tip Grace, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 561, nr. 1 și fig. 2/3; vezi în text și p. 552.

146. Inv. 36188 (=40176). Mangalia, **passim** (Pl. VI)

Legenda dispusă de la dreapta la stânga.

Ἀναξίπ

πίδα frunză ?

[...] Κ[νί(διον)]

147. Inv. 36187 (=11665). Mangalia, **passim** (Pl. VI)

Legenda dispusă de la dreapta la stânga.

Ἀναξίπ

πίδα frunză ?

Κνί[διον]

148. Inv. 10325. Mangalia, **passim** (Pl. VI)

Ἀπολλ[ω]νίου

Πι[σίδας]

Tip **Tomis**, 1992, nr. 454-459.

149. Inv. 2614. Mangalia, **passim** (Pl. VIII)

Gât amforă; ștampile circulare pe ambele torti.

a) ἐπ[ὶ ... Δ]αμοκράτ[ε]υς Κνιδί[ο]υ

cap de bou

b) [...] Π Α [...]

cap de bou

Grace- Pétrapoulakou, 1970, nr. 180-181, ἐπὶ Πολυτεῦς Δαμοκράτ[ε]υς Κνί(διον);
vezi datarea ștampilelor producătorului Δαμοκράτ[ε]υς la Grace, **Middle Stoa**,
p. 35.

6. COS

150. Inv. 10710. Mangalia, **passim** (Pl. VI)

Ἀρατ(...)

Pentru Ἀρατ(...), vezi Dacia, NS, 22, 1978, p. 186, nr. 44; Ἀρατ(...)+ măciucă,
Albești, 1998, nr. 397(1).

151. Inv. 10376. Mangalia, **passim** (Pl. V-VIII)

Παρ(...)

măciucă

7. CHERSONESUL TAURIC

152. Inv. 10354. Mangalia, **passim** (Pl. V)

Ἀπολλ[ω]νίου

ἀστυν[όμου]

Callatis, 1969, nr. 881-883; 878-880; **Albești**, 1990, nr. 371(2); 1993, nr. 544(4);
Brashinskii, 1980, nr. 723-732; Katz, 1994, IX, 1-20.

153. Inv. 10342. Mangalia, **passim** (Pl. VI)

[Δ]αμόκ[λεος]

[ἀσ]τυν[όμου]

Histria, 1957, nr. 488; Katz, 1994, XIII, 1-34.

154. Inv. 10324. Mangalia, **passim** (Pl. VI)

[Διοσ]κουρί[δα]

[ἀσ]τυνόμ[ου]

Tip. Pridik, 1917, p. 108, nr. 848; Brashinskii, 1980, nr. 735-737; Katz, 1994, XVI,
1-40.

8. ALTE CENTRE

8.1. Ștampile circulare divizate (Akanthos)

155. Inv. 10211. Mangalia,
- passim**

Δ E

X Π

Tip **Callatis**, 1969, nr. 965.

156. Inv. 17253. Mangalia,
- passim**
- (Pl. VI, IX)

Π E

Φ I

Tip **Callatis**, 1969, nr. 972 (inv. 10186).

157. Inv. 2433. Mangalia,
- passim**
- (Pl. VI, IX)

O Π

T

Pentru profilul părții păstrate a vasului, M. Nikolaidou-Patera, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 488, fig. 2 (Kav. 1555).

158. Inv. 228. Mangalia,
- passim**
- (Pl. VI)

Ω A

X

8.2. Ștampile cu nume proprii

159. Inv. 2615. Mangalia,
- passim**
- (Pl. VIII)

Partea superioară a unei amfore. Gât cilindric, buză rulată la exterior; incizie circulară pe gât; corp rotunjit; torți elipsoidale cu alveole la bază. Ștampilă în relief pe una din torți.

IKION

Vezi trimiterile din text, n. 83. Pentru imagine, BCH, 114, p. 373, fig. 7.

160. Inv. 16663. Mangalia, 1959,
- passim**
- (Pl. VI)

[ʼA]θανό

măciucă (?)

δωρος

Vezi, eventual, Katz, 1994, C, 2A-2, 1, 2, 3.

161. Inv. 37989. Mangalia,
- passim**
- (Pl. VI)

Ștampilă îngustă în cadru rectangular; primele două litere în ligatură; **niu** invers. Μεν(...)

162. Inv. 229. Mangalia,
- passim**
- (Pl. V, IX)

Ștampilă dispusă transversal pe toartă.

Δημο(...)

Caracteristici apropiate de cele ale exemplarului cat. 160.

163. Inv. 10343. Mangalia,
- passim**
- (Pl. VI)

Εύκλ[εί]

δο[υ]

164. Inv. 10011. Mangalia,
- passim**
- (Pl. VI)

Τελεσις(...)

8.3. Ștampile cu litere izolate sau monograme

165. Inv. 947. Mangalia,
- passim**
- (Pl. V, IX)

Ștampilă englică pe toartă; fără cadru. Buza vasului rulată; toarta lată.; argila bej cu paiete de mica.

ΑΠ sive ΠΑ

166. Inv. 38014., Mangalia, **passim** (Pl. VI, IX)
Monogramă în cadru pătrat. Argilă bej cu mica; buza rulată.

Δ

167. Inv. 11462. Mangalia, **passim** (Pl. VI)
Ștampilă circulară; caracteristicile argilei de Sinope.

Δ sive ΑΙ

168. Inv. 15669. Mangalia, str. Ștefan cel Mare, canalizare (Pl. VI)
Ștampilă ovală cu monogramă; argilă bej cu paiete de mică.

K

8.4. Ștampile anepigrafice

169. Inv. 19734. Mangalia, 1968, necropolă (Pl. V, VI)
Ștampilă circulară; simbol amforă. Vezi, în general, Carolyn G. Koehler, **Amphoras on amphoras**, *Hesperia*, 51, 1982, 3, p. 284-292.

170. Inv. 10568. Mangalia, **passim** (Pl. V, VI)
Toartă fragmentară, lată; argilă bej, compactă. Ștampilă probabil circulară, cu simbol **kantharos**.

171. Inv. 2429. Mangalia, **passim** (Pl. VI)
Toartă lată; ștampilă rectangulară; simbol **caduceu**.

172. Inv. 38010. Mangalia, **passim** (Pl. V)
Ștampilă englică, dispusă oblic: dreptunghi împărțit în patru.

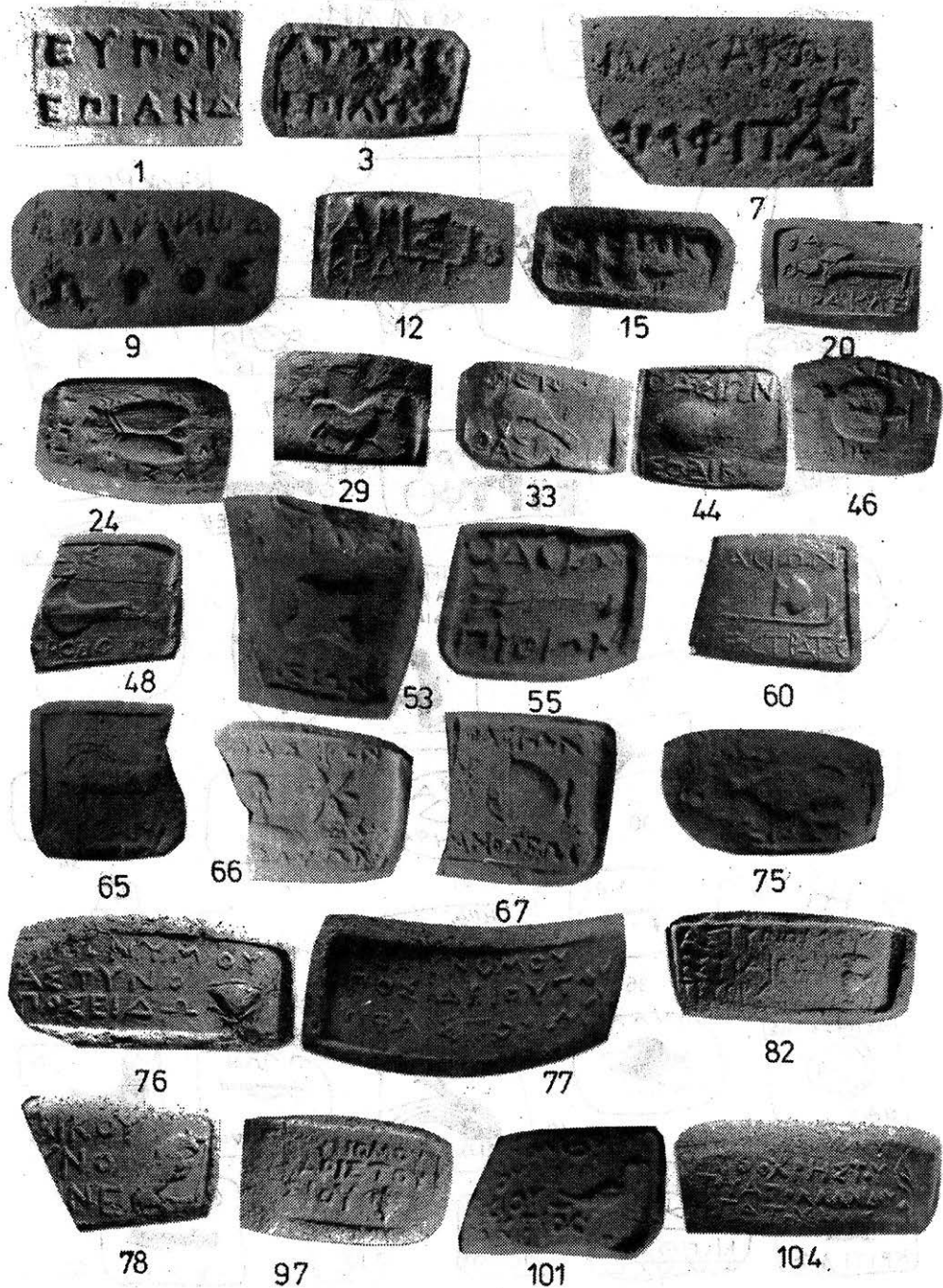
173. Inv. 36176. Mangalia, **passim** (Pl. IX)
Cerc incizat. Procedul de marcare apare pe vase din sec. V până în sec. I a. Chr. Vezi, de exemplu, Grace, **Pnyx**, nr. 215; Y. Garlan, *BCH*, 109, p. 728 și fig. 1. Profil asemănător cu piesa inv. 947; argila puțin mai grunjoasă, prezintă aceleași paiete de mica

9. Fragmente amforice diverse

174. Inv. 10378. Mangalia, **passim** (Pl. V)
Gât amforă de Chios; tip gonflat; cerc pictat cu vopsea brună; incizată, litera Δ.

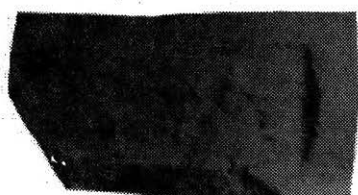
175. Inv. 15675. Mangalia, 1960, str. Ștefan cel Mare, sub mozaic
Fragment gât și buză amforă Thasos; aspect timpuriu.

176. Inv. 15138. Mangalia, 1962, **passim** (Pl. IX)
Toartă amforă; argilă bej-gălbuie cu mica; angobă de culoare deschisă; urme de vopsea roșie.

95

126

136

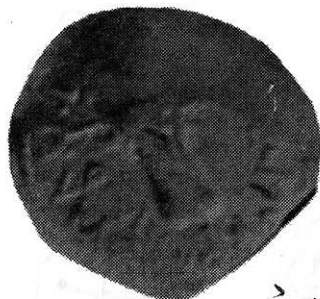
130

132

139

146

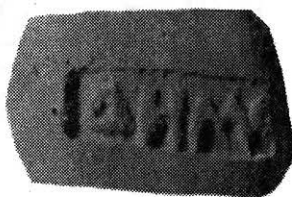
145

152

151

162

165

174

172

170

169

ΠΙΟΔΩ
ΑΚΙΝΘΙ

142

ΔΥΡΙ

143

ΥΠΛΑΝΗ
ΑΔΙΚΤΑ

146

ΣΟΣ

144

ΑΠΟΛΛΩΙΟΥ

148

ΛΑΔΙΚΤΑ
ΙΝΥ

147

ΙΗΝ
ΦΙΛΑ

145

ΑΜΟΚ
-ΤΥΝ

153

ΚΟΥΡΙ
ΥΝΟΝ

154

ΑΡΑ

150

ΓΕ
ΦΙ

156

ΟΓ
ΣΤ

157

Α
ΣΙ

158

ΟΙΛΑ
ΣΟΡΩ

160

ΝΕΙΕ

161

ΤΕΛΕ

164

ΕΥΚΛ
ΔΟ

163

Δ

166

Α

167

Κ

168

Κ

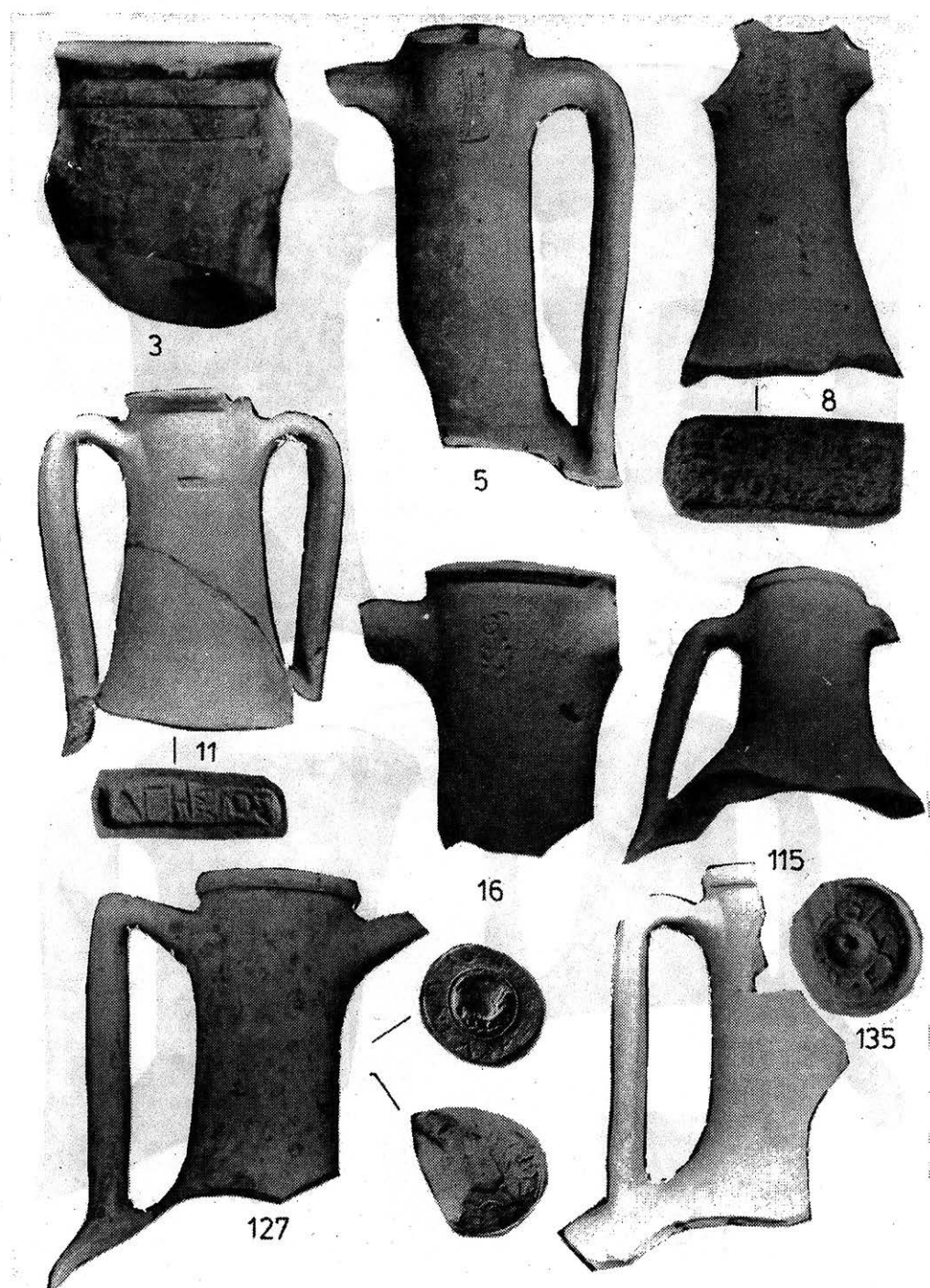
171

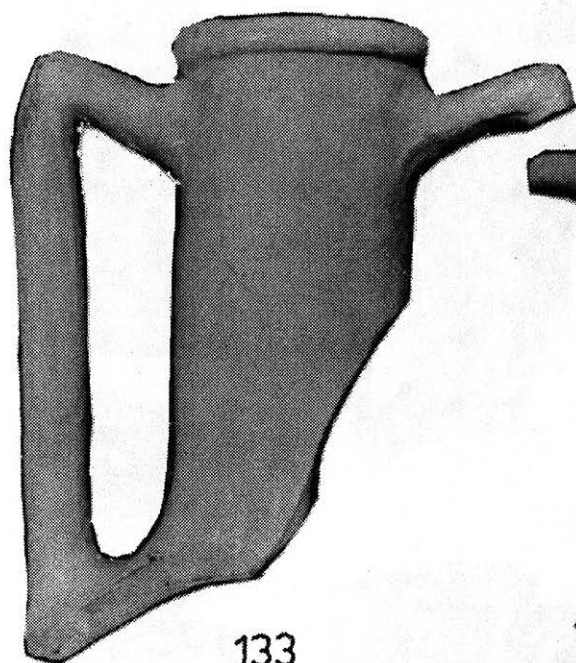
Κ

170

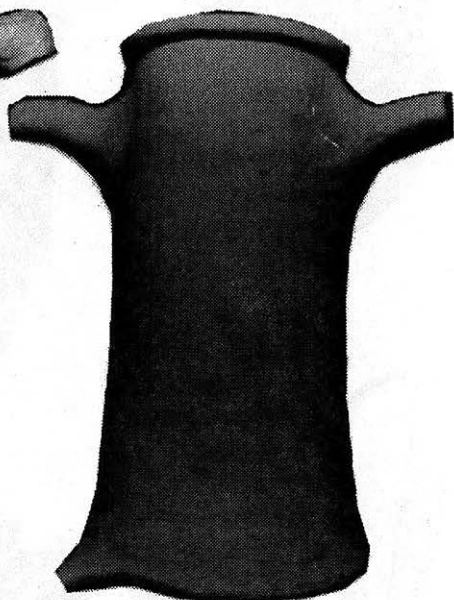
Κ

169

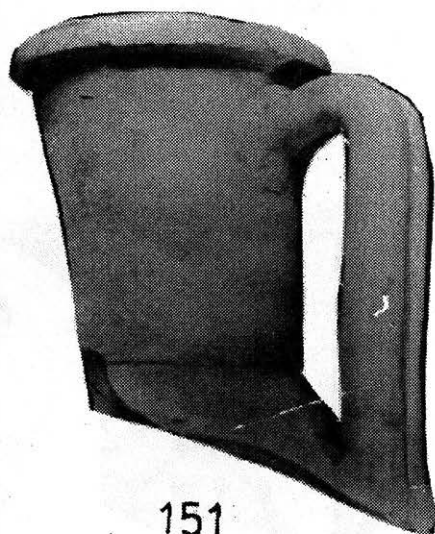
133

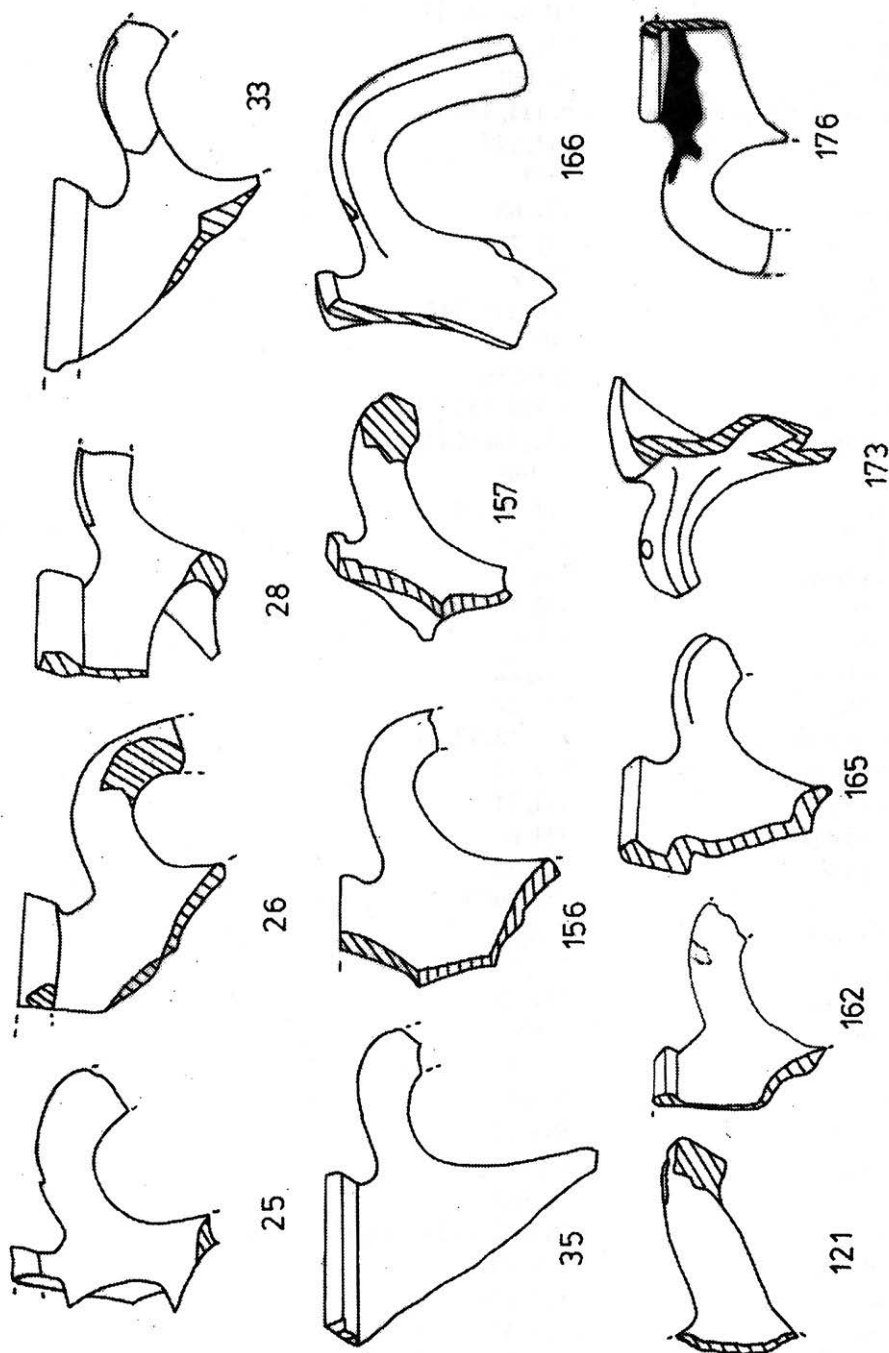
149

159

151

Planșa IX

INDEX - NUME PROPRII

Ἀγήσιος	- HP (?), 10, 11
Ἀγήσιππος	- RH, 121
Ἀθανόδωρος	- N, 160
Ἀθήνιππος ὁ Μητροδώρου	- S, 111, 112
Αἰνέας	- RH, 127
Αἰσχίνης	- S, 91
Αἰσχύριων	- TH, 63
Ἀμφανδρος	- TH, 21
Ἀμφίτας	- HP, 7
Ἀναξιππίδας	- CN, 146, 147
Ἀνδρόνικος	- HP, 1
Ἀντίμαχος	- S, 89, 90
Ἀπατούριος	- S, 104, 112, 114
Ἀπολλώνιος	- CN, 148; CH, 152
Ἀρατ (...)	- C, 150
Ἀργεῖος	- TH, 69, 70
Ἀρέτων	- TH, 31
Ἀρισταγόρης	- TH, 18
Ἀριστείδης	- TH, 17
Ἀριστίων	- S, 98
Ἀριστοκ (...)	- TH, 22
Ἀριστόλεως	- TH, 27
Ἀριστοκράτης	- HP, 12, 13, 14
Ἀριστοτέλης	- TH, 34
Ἀριστοφ (...)	- TH, 71
Ἀριστοφάνης	- TH, 68
Ἀριστοφῶν	- TH, 33
Ἀρότης	- TH, 29(?)
Ἀρτεμίδωρος	- S, 88
Ἀρτέμων	- HP, 2
Ἀρχέστρατος	- TH, 18
Ἄτταλος	- S, 81
Ἄττης	- HP, 3
Ἀτώτης	- S, 105
Αὐτοκράτης	- RH, 132
Βόστρυχος	- HP, 6
Δαμο(...)	- N, 163
Δαμοκλῆς	- RH, 127, 128; CH, 153
Δαμοκράτης	- CN, 149
Δαμόνικος	- RH, 134
Δεῖαλκος	- TH, 32
Δεινώπας	- TH, 39, 40, 41
Δημήτριος	- S, 94, 95

Δημήτριος ὁ Θεουγνήτου	- S, 84
Δημο(...)	- N, 162
Διαγόρας	- TH, 64
Διονύσιος	- S, 85, 119
Διοσκουρίδας	- CH, 154
Δωριγένης	- CN, 143
Ἐκαταῖος	- S, 92
Ἐκαταῖος ὁ Λαμάχου	- S, 93
Ἐπίχαρμος	- RH, 123
Ἐργασίων	- S, 119
Ἐρμίας	- RH, 138
Ἐρμων	- S, 102
Ἐστιαῖος	- S, 82
Εὐαλκίδης	- TH, 42, 43
Εὐκλείδης	- N, 163
Εὐκλειτος	- RH, 141
Εὐπορος	- HP, 1
Εὐρυφῶν	- HP, 6
Εὐχάριστος	- S, 96, 97
Ζην(...)	- CN, 145
Ἡραίων	- S, 115
Ἡρακλει(...)	- TH, 20
Ἡρακλείδης	- S, 86
Ἡράκλειτος	- TH, 37, 38
Ἡρακλεῶν	- S, 113
Ἡρόδοτος	- TH, 48, 49
Ἡροφῶν	- TH, 36, 57, 58
Ἡρώνυμος	- S, 76
Ἡφαίστιος	- S, 101
Θεόπομπος	- TH, 61, 62
Θέρσανδρος	- RH, 133
Θυαῖας	- S, 116
Θῦς	- S, 81
Ἱεροτέλης	- RH, 135
Ἱκέσιος	- S, 99, 100
Ἱκέσιος ὁ Βαχχίου	- S, 105
Ἱκέσιος ὁ Ἐσ(τια)ίου	- S, 101
Ἰκιον	- 159
[.]ικράτης	- TH, 25
Ἰππίδης	- TH, 23
Ἰσόδικος	- TH, 44, 45, 46
Ἰστιαῖος	- S, 83
Ἰφίς ὁ Ζωπύρου	- S, 102
Καλλισθένης	- S, 86, 87, 88
Καλλιφῶν	- TH, 17

Κάλλων	- RH, 133
Καρακύδης	- HP, 2
Κίνωλις	- S, 83
Κλεαίνετος	- S, 78
Κλεόστρατος	- TH, 59, 60
Κλεώνυμος	- RH, 129, 130
Κριτίας	- TH, 47
Κύχρις	- TH, 51, 52
Λεωμέδων ὁ Ἐπιδήμου	- S, 109
Λεωφάνης	- TH, 28
Λύκων	- HP, 3
Λύσανδρος	- TH, 65
Λυσικλῆς	- TH, 24
Μαλακῶν	- HP, 7
Μαντίθεος ὁ Πρωταγόρου	- S, 108
Μαρούας	- RH, 139
Μεγακλείδης	- TH, 23
Μενε(...)	- N, 161
Μένιππος	- HP, 15
Μενίσκος	- S, 108
Μηνόδωρος	- RH, 142
Μητροδῶρος ὁ Ἀθηνίππου	- S, 113
Μίδας	- S, 103; RH, 140
Μνησίθης	- RH, 136
Μυτίων	- RH, 124
Ναύπων ὁ Καλλισθένου	- S, 103
Νικίας	- S, 89
Νουμήνιος	- S, 98, 99
Ὀνάσανδρος	- RH, 122
Παντιμίδης	- TH, 29 (?)
Πανφάης	- TH, 19
Παρ(...)	- C, 151
Πασιχάρης	- S, 79, 80
Πασιχάρης ὁ Δημητρίου	- S, 110
Πάταικος	- S, 78
Παυσανίας	- TH, 19; RH, 125
Πάφης	- S, 106
Πει(...)	- TH, 24
Πολύων	- TH, 66
Ποσειδώνιος	- S, 76
Ποσίδειος ὁ Ἡφαιστοδώρου	- S, 77
Ποσίδειος ὁ Θεαρίωνος	- S, 106, 107
Πουλυάδης	- TH, 53
Πρηξίπολις	- TH, 54
Πρωταγόρας ὁ Κυνίσκου	- S, 114

Πρῶτος	- S, 117
Πυθίων	- TH, 25, 50, 55, 56
Πυθοκλῆς	- HP, 4
Πυθόλεως	- TH, 26
Πυθόχρηστος ὁ Ἀπολλωνίδου	- S, 104
Σάγαρις	- S, 100
Σατυρίσκος	- HP, 5, 8
Σάτυρος	- HP, 5
Σιλανός	- HP, 9
Σινωπίων ὁ Ἀντισθένης	- S, 118
Σκύμνος	- TH, 21
Σπίνθαρος	- HP, 8
Στέφανος	- S, 96
Σύμμαχος	- RH, 131
Σωσίας	- S, 97
Σώτας	- RH, 137
Τελεσικ(...)	- N, 164
Τεύθρας	- S, 79, 82
Τηλεφάνης	- TH, 30
Τιμαρχίδας	- TH, 35
Τιμησίθεος	- TH, 22
Τιμοκλῆς	- RH, 126
Φανόλεως	- TH, 67
Φίλα(...)	- CN, 145
Φιλῖνος	- CN, 144
Φιλίσκος	- HP, 4
Φιλοκράτης	- S, 85, 91
Ψάμμης	- S, 87
Ῥῶρος	- HP, 9

INDEX - EMBLEME

acrostil	-S, 103, 104
amforă	- TH, 75; N, 169
arc	- TH, 19, 43
arc+literă	- TH, 38
aripă	- TH, 42
arșic	- TH, 53
broască țestoasă	- TH, 47
bufniță	- TH, 69
caduceu	- S, 110,; RH, 141; N, 171
candelabru	- TH, 18
cap de bou	- CN, 149
cap cu coroană	- S, 94, 95
cap feminin	- TH, 40, 64(cu cască)
cap Helios	- S, 113

capră	- TH, 22
călăreț	- S, 109
câine	- TH, 29
cerc(?)	- HP, 6
ciorchine	- HP, 3; TH, 32; RH, 141
corn	- S, 90
crater	- TH, 49
crustaceu	- TH, 71
divinitate cu cornul abundenței	
sprijinită pe fus de coloană	- S, 106, 107
dreptunghi divizat	- N, 172
Eros	- TH, 17
figură bărbătească cu braț întins (+ stea)	- TH, 66
floare	- S, 76, 96, 97(?)
floare de rodie	- RH, 124, 127, 131, 136
frunză(?)	- CN, 146, 147
găleată	- TH, 39; (+stea), 67
greiere	- TH, 24
Heracles arcaș	- TH, 25
hermă	- TH, 21, 52; RH, 133
kantharos	- HP, 7; TH, 30, 34, 61, 68; S, 80, 82, 83, 85, 88, 120(?), N, 170; S, 119 (+ciorchine)
leu (leu pe taur)	- S, 108
liră	- TH, 63
literă	- TH, 35, 36, 37
măciucă	- HP, 5; C, 151; N, 160(?)
Nike	- S, 114(?)
palmetă+caduceu	- HP, 16
pasăre	- S, 99, 100, 101
phiază	- TH, 20
pilos	- TH, 27(+scut); 28(+bucranie)
pithos	- TH, 44
polonic	- TH, 51
profil masculin	- S, 81(+floare)
proră de corabie	- CN, 143, 144
rodie	- TH, 31(?), 46
roată	- TH, 50
Satir	- TH, 26; S, 98
seceră	- TH, 33, 45, 48
soare	- RH, 121, 125
stea	- TH, 67(+găleată); S, 112; RH, 129, 137
strigiliu(+vas)	- TH, 59, 60
tabletă votivă	- TH, 23
taur	- TH, 74; S, 78
tirs	- S, 92, 93

thymiaterion	- TH, 55, 56
toc cu săgeți	- TH, 65
tolbă	- TH, 57, 58
tolbă+arc	- TH, 37; S, 86, 87(arc în tolă)
tortă	- S, 79
vas	- TH, 41, 54, 70
xoanonul Athenei	- TH, 20

LUNILE CALENDARULUI RHODIAN

Ἀγριάνιος	- 128
Ἀρταμίτιος	- 127
Βαδρόμιος	- 124
Σμίνθιος	- 139
Ἰακίνθιος	- 130, 132, 134, 142

ABREVIERI FOLOSITE ÎN CATALOG

C - Cos

CH - Chersonesul Tauric

CN - Cnidos

HP - Heraclea Pontică

N - Nedeterminate

RH - Rhodos

S - Sinope

TH - Thasos

* - Asterixul marchează numele fabricantilor în ștampile thasiene timpurii

** - Introducerea lui Ἀγῆσιππος, între eponimii perioadei a II-a o datorăm sugestiei lui N. Conovici, căruia îi mulțumim; forma tortii cu profil arcuit ne determină și pe noi să luăm în considerare o perioadă anterioară complexului Pergam

ALTE ABREVIERI

Albești, 1986 - A. Rădulescu, M. Bărbulescu, L. Buzoianu, **Importuri amforice la Albești (jud. Constanța): Heraclea Pontică**, Pontica, 19, 1986, p. 33-60.

Albești, 1987 - iidem, **Importuri amforice la Albești (jud. Constanța): Rhodos**, Pontica, 20, 1987, p. 53-72.

Albești, 1990 - iidem, **Importuri amforice la Albești (jud. Constanța): Chersonesul Tauric, Cnidos, Cos, Paros**, Pontica, 23, 1990, p. 29-48; iidem (și Nicolae Cheluță-Georgescu), **Pentru un catalog complet al importurilor amforice la Albești (jud. Constanța)**, Ibid, p. 49-79.

Albești, 1993 - iidem, **Observații privind așezarea greco-autohtonă de la Albești (jud. Constanța)**, Pontica, 26, 1993, p. 121-158.

Avram (Histria), 1996 - Al. Avram, **Histria. Les résultats des fouilles. VIII. Les timbres amphoriques.1. Thasos**, Bucarest-Paris, 1996.

Badalianț, 1970 - Iu. S. Badalianț, **Rodosskie amfornîe kleima iz Nimfeja**, VDI, 3, 1970, p. 113-126.

Badaliant, 1976 - Iu. S. Badaliant, **Hronologiceskoe sootvetstvie imen eponimov i fabrikantov na amfornah Rodossa**, S.A, 4, 1976, p. 32-41.

Bon - A.-M. și A. Bon, **Les timbres amphoriques de Thasos**, Études thasiennes, IV, 1957.

Börker, 1998 - Cr. Börker - J. Burrow, **Die hellenistischen Amphorenstempel aus Pergamon**, Walter de Gruyter - Berlin - New York, 1998

Brashinskii, 1980 - I.B. Brashinskii, **Greceskii keramiceskii import na nijnem Donu v V-III vv. do n.e.**, L., 1980.

Buzoianu, 1986 - L. Buzoianu, **Les premières importations d'amphores timbrées dans les cités grecques de Tomi et de Callatis**, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 407-415.

Callatis, 1969 - M. Gramatopol, Gh. Poenaru-Bordea, **Amphora Stamps from Callatis and south Dobroudja**, Dacia, NS, 13, 1969, p. 127-282.

Callatis, 1979 - L. Buzoianu **Noi ștampile pe amfore descoperite la Callatis**, Pontica, 12, 1979, p. 77-95.

Callatis, 1983 - L. Buzoianu, N. Cheluță-Georgescu, **Ștampile de amfore inedite de la Callatis**, Pontica, 16, 1983, p. 149-188.

Callatis, 1988 - Al. Avram, Gh. Poenaru-Bordea, **Nouveaux timbres amphoriques thasiens de Callatis**, Dacia, NS, 32, 1-2, 1988, p. 27-35.

Callatis, 1988₂ - Al. Avram, **Amfore și țigle ștampilate din colecția "Dr. Horia Slobozianu"**, SCIVA, 39, 3, 1988, p. 287-313.

Callatis, 1989 - N. Conovici, Al. Avram, Gh. Poenaru-Bordea, **Nouveaux timbres amphoriques sinopéens de Callatis**, Dacia, NS, 33, 1-2, 1989, p. 111-123.

Callatis, 1990 - iidem, **Étude quantitative sur les timbres amphoriques sinopéens de Callatis**, Dacia, NS, 34, 1990, p. 111-127.

Conovici, 1989 - N. Conovici, **Probleme ale cronologiei amforelor ștampilate sinopeene. Ștampilele din grupa a IV-a (B. N. Grakov)**, SCIVA, 40, 1, 1989, p. 29-44.

Conovici, 1993 - N. Conovici, **Cronologia relativă și absolută a amforelor ștampilate sinopeene cu nume de astynomi** (rezumatul tezei de doctorat), București, 1993.

Conovici (Histria), 1998 - N. Conovici, **Histria. Les resultats des fouilles. VIII. Les timbres amphoriques. 2. Sinope**, Bucarest-Paris, 1998.

Debidour, 1986 - M. Debidour, **En classant les timbres thasiens**, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 311-334.

Garlan, 1979 - Y. Garlan, **Koukos. Données nouvelles pour une nouvelle interprétation des timbres amphoriques thasiens**, Thasiaca, BCH, Suppl. 5, 1979, p. 213-286.

Garlan, 1982 - Y. Garlan, **Les timbres amphoriques thasiens. Bilan et perspectives de recherche**, Annales, 37, 1982, p. 837-845.

Garlan, 1986 - Y. Garlan, **Quelques nouveaux ateliers amphoriques à Thasos**, BCH, Suppl. 13, 1986, p. 201-276.

Grace, 1952 - V. Grace, **Timbres amphoriques trouvés à Délos**, BCH, 76, 1952, p. 514-540.

Grace, 1953 - V. Grace, **The Eponyms Named on Rhodian Amphora Stamps**, Hesperia, 22, 1953, p. 116-128.

Grace, 1974 - V. Grace, **Revision in the Early Hellenistic Chronology**, AM, 89, 1974, p. 193-200.

Grace, Agora - V. Grace, **Stamped Amphora Handles Found in the Athenian Agora 1931-1932**, ed. Chicago, 1976.

Grace, Koroni - V. Grace, **Notes on the Amphoras from the Koroni Peninsula**, Hesperia, 32, 1963, p. 319-334.

- Grace, Middle Stoa** - V. Grace, *The Middle Stoa Dated by Amphora Stamps*, *Hesperia*, 54, 1985, p. 1-54.
- Grace-Pétrapoulakou**, 1970 - V. Grace, M. Savvatiannou-Pétrapoulakou, *Les timbres amphoriques grecs*, *Exploration archéologique de Délos*, 27, 1970, p. 277-382.
- Grace, Pnyx** - V. Grace, *Stamped Wine Jar Fragments*, *Hesperia*, Suppl., 10, 1956, p. 113-139.
- Grakov**, 1929 - B. N. Grakov, *Drevnegreceskie keramiceskie kleima s imenami astynomov*, M., 1929.
- Histria**, 1957 - V. Canarache, *Importul amforelor ştampilate la Istria*, Bucureşti, 1957.
- Kabile** - Liudmil Getov, *Amfori i amforni peceati ot Kabile (IV-II v. pr. n. e.)*, Sofia, 1995.
- Katz**, 1985 - V. I. Katz, *Tipologia i hronologiceskaja klassifikacija Hersonessih magistraskih kleim*, *VDI*, 1985, 1, p. 87-112.
- Katz**, 1994 - V. I. Katz, *Keramiceskie kleima Hersonesa Tauriceskogo*, Saratov, 1994.
- Oblia**, 1964 - E. I. Levi, *Keramiceskii kompleks III-II vv. do n. e. iz raskopok oliviiskoi agori*, în *Olivija. Temenos i agora*, M.-L., 1964, p. 225-280.
- Poenaru-Bordea**, 1986 - Gh. Poenaru-Bordea, *Les timbres amphoriques de Thasos à Callatis*, *BCH*, Supl., 13, 1986, p. 335-351.
- Pridik**, 1917 - E. M. Pridik, *Inventarnii katalog kleim na amfornih rucikah i gorliškah i na cerepiŭah Ermitajnogo sobranija*, P., 1917.
- Pridik**, 1928 - E. M. Pridik, *Die astynommennamen auf Amphoren und Ziegelstempeln aus Südrussland*, *Sitzungsberichte BAKP*, 24, 1928, 3, p. 341-380.
- Satu-Nou**, 1991 - N. Conovici, M. Irimia, *Timbres amphoriques et autres inscriptions céramiques découverts à Satu-Nou (comm. d'Oltina, dép. de Constantza)*, *Dacia*, NS, 35, 1991, p. 139-175.
- Şelov**, Tanais - D.B. Şelov, *Keramiceskie kleima iz Tanaisa III-I vekov do n.e.*, M., 1975.
- Tomis**, 1968 - M. Gramatopol, Gh. Poenaru-Bordea, *Amfore ştampilate din Tomis*, *SCIV*, 19, 1, 1968, p. 41-61.
- Tomis**, 1992 - L. Buzoianu, *Importurile amforice la Tomis în perioada elenistică*, *Pontica*, 25, 1992, p. 99-165.
- Vasilenko**, 1974 - B. A. Vasilenko, *O haraktere kleimenija Gerakleiskih amfor v pervoi polovine IV v. do n. e.*, *NE*, 1, 1974, p. 3-25.

NOUVELLES ESTAMPILLES AMPHORQUES À CALLATIS

- Résumé -

Le travail présente un catalogue de presque 173 pièces auxquelles s'ajoutent quelques fragments amphoriques. Le catalogue proprement - dit est précédé d'une présentation théorique des centres de production bien connus: Héraclée Pontique, Thasos, Sinope, Rhodes, Cnide, Cos, Chéronèse Taurique. À côté d'autres centres, y sont inclus quelques exemplaires d'Akanthos, un fragment d'Ikos et les estampilles avec des noms, des monogrammes ou seulement à emblème, dont la répartition est difficile.

Les éléments de "nouveau" surprennent des noms nouveaux et des typologies nouvelles qui se font enregistrer à Callatis, des associations d'astynomes - fabricants, des fragments amphoriques avec des estampilles appliquées sur les deux anses etc. Les

appréciations chronologiques ont tenté une adaptation aux schémas reconnus, bien que, vu leur nouveauté, il y ait quelques éléments qui pourraient être encore approfondis.

Même dans ces conditions, certains exemplaires du catalogue posent encore des signes d'interrogation: le placement de Ἀγήσιος parmi les anthroponymes de l'Héraclée Pontique, l'éponyme(?) thassien Πυθίων I, dans les circonstances où le nom est en nominatif, pareillement à celui de la fonction de Keramarch, la présence de Ἀγήσιππος parmi les éponymes rhodiens sans prépositions etc.

Les précisions faites, celles typologiques aussi bien que celles chronologiques, concernent strictement les pièces du catalogue, sans y engager des considérations d'ordre historique.

L'étude s'inscrit dans la série ouverte depuis plus longtemps des présences amphoriques de Callatis, laquelle, s'enrichissant de contenu, fait de plus en plus nécessaire la publication d'un corpus.